

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**GÖRÜCÜ USULÜ VE AŞK EVLİLİKLERİNDE AŞK
YAŞAM DOYUMU EVLİLİK BEKLENTİSİ VE TEMEL
PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN TATMİNİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Efsun ANLAYAN

İstanbul, 2023

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**GÖRÜCÜ USULÜ VE AŞK EVLİLİKLERİNDE AŞK
YAŞAM DOYUMU EVLİLİK BEKLENTİSİ VE TEMEL
PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN TATMİNİ ARASINDAKİ
İLİŞKİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Efsun ANLAYAN

Öğrenci No:

1955090027

Orcid ID:

0000 - 0002- 4085- 1390

Danışman:

Prof. Dr. Mehmet Kerem DOKSAT

İstanbul, 2023

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Görücü Usulü Ve Aşk Evliliklerinde Aşk Yaşam Doyumu Evlilik Beklentisi Ve Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini Arasındaki İlişki” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklereuygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 25.01.2023

Efsun ANLAYAN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

25.01.2023

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden 1955090027 numaralı *Efsun ANLAYAN*'ın "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "*Görücü Usulü Ve Aşk Evliliklerinde Aşk Yaşam Doyumu, Evlilik Beklentisi Ve Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatminleri Arasındaki İlişki*" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 03/01/2023 tarih ve 2023/01 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin 29. maddesinin 3. fıkrası gereğince 45 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında "*OYBİRLİĞİ*" ile "*KABUL*" kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 2 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Dr. Me*** Ke*** DO***
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Hü*** EB***
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Fa*** BA***
(Sakarya Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Efsun ANLAYAN
Danışmanı : Prof. Dr. Mehmet Kerem DOKSAT
Türü ve Tarih : Yüksek Lisans, 2023
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Görücü usulü, evlilik, yaşam doyumu, evlilik beklentisi

ÖZ

GÖRÜCÜ USULÜ VE AŞK EVLİLİKLERİNDE AŞK YAŞAM DOYUMU EVLİLİK BEKLENTİSİ VE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN TATMİNİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Çalışmanın temel amacı, görücü usulü ve aşk evliliklerinde aşk yaşam doyumu evlilik beklentisi ve temel psikolojik ihtiyaçların tatmini arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Bu doğrultuda Evlilik Beklentisi Ölçeği, Temel Psikolojik Tatminleri Ölçeği, Aşk Yaşamı Doyumu Ölçeği toplam 419 katılımcı üzerinde uygulanmıştır.

Yapılan anket uygulaması sonucunda analiz sonuçlarına göre aşk doyumu, evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Aşk doyumu, evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Aşk doyumu, evlilik beklentisi medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlara göre nişanlıların puanları diğerlerine göre daha yüksektir.

Özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir

Aşk doyumu birliktelik türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlara göre aşk evliliği yapanların puanları diğerlerine göre daha yüksektir.

Evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi birliktelik türüne göre anlamlı farklılık göstermemektedir

İlişkisellik ihtiyacının engellenmesi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlara göre ilköğretim mezunlarının puanları diğerlerine göre daha yüksektir. Yeterlilik ihtiyacının engellenmesi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir..

Aşk doyumu, evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının tatmini eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Name and Surname : Efsun ANLAYAN
Advisor : Prof. Dr. Mehmet Kerem DOKSAT
Degree and Date : Master, 2023
Major : Clinical Psychology
Keywords : Arranged marriage, life satisfaction, expectation of marriage

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN LOVE, LIFE SATISFACTION, MARRIAGE EXPECTATION AND THE SATISFACTION OF BASIC PSYCHOLOGICAL NEEDS IN ARGUMENT AND LOVE MARRIAGES

The main purpose of the study is to determine the relationship between love life satisfaction, marriage expectation and satisfaction of basic psychological needs in arranged and love marriages. Accordingly, Marriage Expectation Scale, Basic Psychological Satisfaction Scale, and Love Life Satisfaction Scale were applied to a total of 419 participants.

As a result of the survey application, according to the results of the analysis, love satisfaction, marriage expectation, satisfaction of the need for autonomy, prevention of the need for autonomy, satisfaction of the need for relationality, prevention of the need for relatedness, satisfaction of the need for competence, and inhibition of the need for competence do not show any statistically significant difference according to age. Love satisfaction, expectation of marriage, satisfaction of autonomy need, prevention of autonomy need, satisfaction of relatedness need, prevention of relatedness need, satisfaction of competence need, inhibition of competence need do not differ statistically according to gender. Love satisfaction and marriage expectation show statistically significant differences according to marital status. According to the average scores, the scores of the betrothed are higher than the others.

Satisfaction of the need for autonomy, inhibition of the need for autonomy, satisfaction of the need for relationality, prevention of the need for relatedness, satisfaction of the need for competence, and prevention of the need for competence do not show statistically significant differences according to marital status.

Satisfaction with love differs statistically significantly according to the type of union. According to the average scores, the scores of those who have a love marriage are higher than the others.

Marriage expectation, satisfaction of the need for autonomy, prevention of the need for autonomy, satisfaction of the need for relationality, prevention of the need for relationality, satisfaction of the need for competence, and prevention of the need for competence do not differ significantly according to the type of union.

Inhibition of the need for relationality shows statistically significant differences according to education level. According to the average scores, the scores of primary school graduates are higher than the others. Inhibition of the need for proficiency shows statistically significant differences according to educational status.

Satisfaction with love, expectation of marriage, satisfaction of the need for autonomy, prevention of the need for autonomy, satisfaction of the need for relationality, satisfaction of the need for competence do not show statistically significant differences according to educational status.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZ

ABSTRACT

TABLolar LİSTESİ	iv
KISALTMALAR	v
SÖZLÜK.....	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Aşk Nedir?	5
1.2.Aşkın Bileşenleri	5
1.2.1.Yakınlık	6
1.2.2.Tutku.....	6
1.2.3.Bağlılık	7
1.3.Evlilik ve Evlilik Tanımları	8
1.4.Evlilikte Eş Seçme Kuramları.....	10
1.4.1.Evrin Kuramı	11
1.4.2.Sosyal Kuramı	11
1.4.3.Gelişimsel Yaklaşımlar	12
1.5.Evlilik Uyumu	13
1.6.Evlilik Hoşnutsuzluğu	15
1.7.Türk Toplumunda Evlilik.....	15
1.8.Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlilik	17
1.9.Türkiye’de Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlilik.....	18
1.10. Türkiye’de Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlilik.....	18

İKİNCİ BÖLÜM

AŞK DOYUMU

2.1.Evlilik Doyumu	20
2.2.Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramsal Görüşler	20

2.2.1.Sosyal Mübadele Kuramlar	20
2.2.2.Yükleme Kuramı	21
2.2.3.Öğrenme Kuramı	22
2.2.4.İncinme, Stres, Uyum Sağlama Modeli.....	22
2.2.5.Yatırım Kuramı	22
2.3.Yaşam Doyumu Kavramı.....	23
2.4.İlişki Doyumu Kavramı.....	24
2.5.Evlilik Doyumu Kavramı	24

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EVLİLİK BEKLENTİSİ VE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN TATMİNİ

3.1.Evlilik Tutumları.....	26
3.2.Evlilik Tutum ve Beklentisi	28
3.3.Kadın ve Erkeklerin Evlilikten Beklentileri Arasındaki Farklar.....	30
3.4.Temel Psikolojik İhtiyaçlar	31
3.4.1.Öz Belirleme Kuramı	31
3.4.2.Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve İlişki Doyumu	32

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli	35
4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	35
4.3. Veri Toplama Araçları	35
4.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu	35
4.3.2. Evlilik Beklentisi Ölçeği	35
4.3.3. Temel Psikolojik Tatminleri Ölçeği	36
4.3.4. Aşk Yaşamı Doyumu Ölçeği.....	36
4.4. Veri Analiz Yöntemleri.....	37

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileri.....	38
5.2. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri	39
5.3. Aşk Yaşam Doyumu, Evlilik Beklentisi ve Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular.....	39
5.4. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	42
5.5. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	44
5.6. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	45
5.7. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Birliktelik Türüne Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	48
5.8. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular	49
TARTIŞMA	52
SONUÇ	56
KAYNAKÇA	59
EKLER	67
Ek-1. Sosyodemografik Bilgi Formu	67
Ek-2. Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği	68
Ek-3. Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği.....	70
Ek-4. Evlilik Beklentisi Ölçeği	71
Ek-5. Etik Kurul İzni	75

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Sosyodemografik Bilgiler	38
Tablo 2. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler	39
Tablo 3. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	40
Tablo 4. EBÖ ve TPİTEÖ Alt Boyutlarının AYDÖ Toplamı Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları	41
Tablo 5. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları	43
Tablo 6. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları	44
Tablo 7. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	46
Tablo 8. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Birliktelik Türüne Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	48
Tablo 9. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları	50

KISALTMALAR

APA	: Amerikan Psikiyatri Birliği
AYDÖ	: Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği
CBS	: Kendi kaderini tayin teorisi
EBÖ	: Evlilik Beklentisi Ölçeği
KBK	: Koşul Bağımlılık Kuramı
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Paketi
TPİTEÖ	: Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini Ölçeği
TPÖ	: Öz Belirleme Kuramı

SÖZLÜK

Aşk: Kişilerarası veya bir başka varlığa duyulan derin sevgi durumu.

Evlilik: İki kişinin dini, hukuki veya toplumsal kanun veya törelerin uygun gördüğü şekilde bir araya gelmesidir.

Görücü Usulü: Gelin ve damadın öncelikle çiftin kendisi dışındaki kişiler tarafından, özellikle ebeveynler gibi aile üyeleri tarafından seçildiği bir evlilik birliği türüdür.

Flört: İki birey arasında arkadaşlığın ötesinde duygusal, romantik ve/veya cinsel yakınlık içeren ilişkidir.

Evrin Teorisi: Evrim, popülasyondaki gen ve özellik dağılımının nesiller içerisinde seçim baskısıyla değişmesidir.

Tutku: İlişkinin romantizme, fiziksel çekiciliğe ve cinsel ilişkiye yol açan motivasyonel yönüdür.

GİRİŞ

Yüzlerce filmlere, dizilere, kitaplara hatta şarkılara ilham olmuş bir tema olmuştur aşk konusu. İnsanlar günlük hayatında hayatın farklı mücadelelerini vermiş olsa da arka planda her zaman aşk ve ortak hayat kurma planı söz konusu olmuştur.

Ortak hayat kurma fikri, gelenek ve göreneklerimizle şekillenmiştir. Aile kurma, topluma dahil olma ve toplumda bir yer belirleme evlilik kavramını ortaya atmıştır. İnsanlık, tarih boyunca sosyal yaşayan ve birbirine muhtaç olan canlı türü olduğundan bir arada yaşam kurma ve bu yaşam biçimini geliştirme açısından her geçen gün ilerlemektedir. Bu yaşam biçimleri evlilik kuramları ile desteklenir. Türk toplum yapısında çeşitli evlilikler görülmektedir. Kırsal kesim ve şehir hayatı evlilik türlerini etkilemeye başlamıştır. Aynı zamanda evlilik birçok sorumluluk ve farklı ihtiyaç türlerini doğurduğundan dolayı sosyal yaşam ve bireysel özgürlük kavramları değişim geçirmektedir. Sorumlulukların artması aşk, heyecan, tutku ve arkadaşlık kavramlarını olumsuz yönde etkiler mi tartışma konusu olabilir. Nitekim aşk evliliklerinde bazı sosyal veya ekonomik kaygıların ilk etaplarda yok sayıldığı daha sonrasında ilişkilerin aşk, heyecan, tutku ve arkadaşlık etmenlerinin önemsizleştiği gözle görünür bir gerçektir.

Görücü usulü evliliklerde aileler veya çiftleri tanıyan insanlar fikir sahibi olduğundan dolayı bu gibi etmenlerde problemler ilk etaplarda yok sayılabılır. Ancak arkadaşlık, aşk ve tutku kavramları flört yolu ile evlenen bireyler ile aynı şekilde mi ilerler tartışmaya açık bir konu olabilir.

En önemli kısım ise temel psikolojik ihtiyaçların tatminidir. Çünkü psikolojik açıdan tatmin olmayan birey bu tarz rahatsızlıklara, evlilik ve aşk doyumuna ulaşmakta güçlük çekebilir. Aşk ve arkadaşlık kadar ilişki ve evlilik içinde psikolojik tatmin de önemli rol oynar. Burada evrim teorisi devreye girebilir. Darwin, evrim teorisinden bahsederken cinsiyetlerin ataması, farklı cinsiyetteki insanların birada olup bir aile kavramını oluşturmada etkili rol oynamıştır. Erkekler ve kadınlar tarih boyunca farklı rollerde olmuştur. Yüzyıllar önce kadın, yalnızca beslenme ve çocuk büyüme açısından rol oynarken günümüzde iş hayatında önemli rollere sahip olmaya başlamıştır. Soysal kuram teorisi de evrim teorisini bu şekilde destekler. Çünkü farklı roller yüklendikçe kadın-erkek ilişkisi de aşka ve flörtlere bakış da değişmiştir.

Kırsal kesimlerde sosyal kuram teorisi daha geri planda kalmış görünse de flört ve arkadaşlık kavramı yine de önemli rol oynamaya devam eder. Değişen artık kadın-erkek ilişkisi veya evlilik türleri olmaya yüz tutmuştur. Kadınlar çoğu zaman ailelerinin istekleri doğrultusunda hareket etmeye kırsal bölgelerde devam eder. Bu şekilde ilerleyen ilişkilerde psikolojik tatmin durumu tartışılır. Teknoloji ve sosyal medya ile birlikte insanların birbirini kıyasladığı, rekabet halinde olduğu bir toplum meydana gelmiştir. Aşk doyumu, evlilikten beklenti ve temel psikolojik tatminler bununla birlikte hızla değişmektedir. Ataerkil toplum yapısı da evlilik uyumlarını etkilemektedir. Her ne kadar aşk önemli bir etmen olsa da ataerkil düzen yalnızca tek başına aşk ile bir evliliğin yürümeyeceğini gözler önüne sermiştir. Kişilerin psikolojik tatmini, kendi kaderini tayin etme yetileri, eğitim düzeylerinin denk oluşu, yaşanan coğrafya, aynı pencereden bakış açısı ve hayattan beklentileri en az aşk kadar önemlidir. Aynı zamanda aşk kavramı kadar ve yine bu sayılan kavramlar kadar kişinin bağımsız bir birey oluşu, kendi ailesinden getirdiği tutumlar da çok önemli yer tutar. Parçalanmış aileye sahip olmak, bir ebeveyn eksikliği yaşamak ya da cinsel kimliklerini bastıran bir toplumda yetişmek evlilik ile ilgili tutumlarını etkileyebilir.

Sosyal psikoloji evlilik ve aşk doyumları üzerinde etkili bir yere sahiptir. Her ne kadar bireysel ele alınsa da sosyolojik tarafı da ağır basmaktadır. Gelenek ve görenekler, evlilik türleri, yaşanan coğrafya, evliliğe yüklenen anlam toplumun bizlere dayatmasıdır. Evlilikler artık geçmiş yıllarda olduğu kadar önemsenmemekte ve çiftler beraber yaşama fikrini kabullenmektedir. Bunların temelinde cinsel özgürlük kavramının artık geçmişteki kadar bastırılmaması, ekonomik koşullar ve bireysellik ihtiyacının artmış olması yatabilir.

Araştırmanın Amacı

Yapılan çalışmanın amacı görücü usulü ve aşk evliliklerinde aşk yaşam doyumu evlilik beklentisi ve temel psikolojik ihtiyaçların tatmini arasındaki ilişkinin tespit edilmesidir. Bu amaç ile Evlilik Beklentisi Ölçeği, Temel Psikolojik Tatminleri Ölçeği, Aşk Yaşamı Doyumu Ölçeği kullanılarak katılımcılar aracılığıyla sonuca ulaşmak hedeflenmiştir.

Araştırmanın Önemi

Son yıllarda artan boşanma vakaları ve temel psikolojik ihtiyaçların geri plana atılması bu çalışmanın önemini vurgulamaktadır. İnsanlar sosyal varlıklar olduğundan dolayı bedensel sağlıkları kadar ruhsal sağlıkları da önem arz etmektedir. Bu durum geleceği şekillendiren aile kavramını, yetiştirilen gelecek nesillerin daha sağlıklı şekilde ilerlemesi adına oldukça önemlidir. Yapılan evlilik türleri, yaş farkları ve eğitim düzeyleri şekillenecek topluma ayna tutacaktır. Görücü usulü evlilik türü geçmişte kaldığı düşünülse de hala daha günümüzde önemli yer tutar. Bununla beraber bu tarz evlilik tutumlarının insan psikolojisine etkisi araştırılmalı ve farklı evlilik türlerinin toplumu nasıl şekillendirdiği araştırılmalıdır.

Problem Cümlesi

Yapılan araştırmanın problemi görücü usulü ve aşk evliliklerinde aşk yaşam doyumu evlilik beklentisi ve temel psikolojik ihtiyaçların tatmini arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Hipotezler

Araştırmanın hipotezleri aşağıdaki gibidir:

- H₁: evlilik beklentisi, temel psikolojik tatminleri ve aşk yaşamı doyumu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₂: Evlilik beklentisiyle yaş arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₃: Temel psikolojik tatminleri ile yaş arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₄: Aşk yaşamı doyumu ile yaş arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₅: Evlilik beklentisiyle cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₆: Temel psikolojik tatminleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₇: Aşk yaşamı doyumu ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₈: Evlilik beklentisiyle medeni durum arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₉: Temel psikolojik tatminleri ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₀: Aşk yaşamı doyumu ile medeni durum arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₁: Evlilik beklentisiyle birliktelik türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₂: Temel psikolojik tatminleri ile birliktelik türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₃: Aşk yaşamı doyumu ile birliktelik türü arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₄: Evlilik beklentisiyle eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

- H₁₅: Temel psikolojik tatminleri ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₆: Aşk yaşamı doyumu ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₇: Temel psikolojik tatminleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark vardır.
- H₁₈: Özerklik ihtiyacının tatmini ile birliktelik türü arasında anlamlı bir fark vardır.
- H₁₉: Özerklik ihtiyacının engellenmesi ile birliktelik türü arasında anlamlı bir fark vardır.
- H₂₀: İlişkisellik ihtiyacının tatmini ile birliktelik türü arasında anlamlı bir fark vardır.
- H₂₁: Aşk yaşamı doyumu ile medeni durum arasında anlamlı bir fark vardır.
- H₂₂: Özerklik ihtiyacının engellenmesi ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark vardır.
- H₂₃: İlişkisellik ihtiyacının engellenmesi ile eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark vardır.
- H₂₄: Yeterlik ihtiyacının engellenmesi ile eğitim seviyesi arasında anlamlı fark vardır.

Sayıtlar

Araştırmada Demografik Bilgi Formu, Evlilik Beklentisi Ölçeği, Temel Psikolojik Tatminleri Ölçeği, Aşk Yaşamı Doyumu Ölçeği uygulanmıştır. Bu ölçeklerin gerçeği doğru yansıtacak şekilde doldurulduğu varsayılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma Evlilik Beklentisi Ölçeği, Temel Psikolojik Tatminleri Ölçeği, Aşk Yaşamı Doyumu Ölçeğinin kapsamıyla sınırlıdır.
2. Araştırma verileri yetişkinlere gönderilmiş olan Google Form ile sınırlıdır.
3. Yapılan araştırmanın örnekleme yetişkinlerle sınırlıdır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Aşk Nedir?

Aşk kavramı, insanlık tarihi kadar eski, hemen hemen her kültürde kendisine yer bulan bir kavramdır. Aşk arayışı ve deneyimleme arzusu çoğu insanın ortak noktasıdır. Bu nedenle edebiyat başta olmak üzere sanatın birçok dalında kendisine yer edinmiş ve ilgi konusu olmuştur. Son zamanlarda bilimsel açıdan da aşkın incelenmesine başlanması ile birlikte psikolojinin de ilgi alanında yer bulmuştur. Aşk, kültürden kültüre ve bireyden bireye değişebilen çok farklı şekillerde tanımlanabilir. Bu nedenle aşk kavramının standart bir tanımının yapılması zordur. Bu nedenle karşımıza farklı tanımlar ve farklı teoriler çıkmaktadır. Çeşitli teorisyenler aşkı farklı açılardan tartışmış ve buna göre tanımlamıştır. Aşkın tanımlarının ve teorilerinin bu kadar farklı olması, bireylerin deneyimleriyle, ifadelerindeki farklılıklarla ve bu durumların içinde bulunduğu bağlamsal farklılıklarla ilgilidir. Maslow'a göre iki tür aşk vardır. Biri yetersizlik sevgisi yani bireyde güvensizlikle var olan ve düşük duygusal ihtiyaç içeren sevgi türüdür. İkincisi, delicesine aşık olma halidir, bu tip bir bireyin kendisini ve başkalarını gerçekleştirme için büyük bir duygusal ihtiyaç ve arzuya sahiptir. Freud, aşkı cinsellik için bir endişe olarak görür. Fromm ise aşkı dört unsurun birleşimi olarak tanımlar; Bunlar anlayış, saygı, özen ve sorumluluktur. Harlow'a göre aşk, bağlılıktır (Türk akt Brown, 1994 akt vd., 2017: 183-189).

1.2.Aşkın Bileşenleri

Sternberg, aşkı bir üçgenin köşelerini oluşturan üç temel bileşen açısından kavramsallaştırmıştır. Bunlar yakınlık, tutku ve bağlılıktır. Yakınlığın bileşeni, doğası gereği öncelikle duygusaldır ve bir aşk ilişkisinde sıcaklık, yakınlık, bağlantı ve bağlılık duygularını içerir. Tutkunun bileşeni motivasyoneldir ve romantik ve fiziksel çekim, cinsel tüketim ve ilgili fenomenlerle ilgili dürtülerden oluşur. Karar/bağlılık bileşeni büyük ölçüde bilişseldir ve hem bir kişinin diğerini sevmeye yönelik kısa vadeli kararını hem de bu sevgiyi sürdürmeye yönelik uzun vadeli bir bağlılığı temsil eder (Şenel, 2019: 5).

1.2.1.Yakınlık

Yakınlık bileşeni, yakınlık, karşılıklılık, bağlılık ve takdir gibi karşılıklı duygularla ilişkilidir. Samimiyet, dürüstlük ve samimiyet gibi romantik bir partnerle karşılıklı anlayış ihtiyacını yansıtır. Aynı zamanda karşılıklı kendini keşfetmeyi, sırları paylaşmayı ve birbirine yakınlık duygusunu da içerir. Ayrıca yakınlık, sevilenin mutluluğu için çabalamak, onunla mutlu olmak, sevilene saygı duymak, yokluğunda ihtiyaç duyulmak, karşılıklı anlayış ve paylaşım içinde olmak, sevilenden duygusal destek almak, duygusal destek sağlamak olarak ifade edilmektedir. Öte yandan, Sternberg ve Barnes, görünür veya yakınlık ile gizli veya algılanamaz yakınlık arasında ayırım yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Başarılı bir ilişkide, görünen yakınlık düzeyi azalırsa, gizli yakınlığın sürekli gelişimi söz konusu olabilir. Çoğu zaman çiftlerin birbirlerinden uzaklaşmalarına neden olan bir kriz (bir aile üyesinin kaybı veya boşanma), çiftlerin birbirleri hakkında ne hissettiklerini öğrenmeleri için bir fırsat sağlayabilir. Aslında, bazı çiftler boşandıktan sonra birbirlerine gerçekte ne kadar yakın olduklarını öğrenmeye meyilli olabilirler. Bu nedenle bir çiftin sahip olduğu ilişki türünü belirlemenin oldukça zor olduğuna işaret edilmektedir (Moss ve Schwebel, 1993 akt Şenel, 2019: 31-37).

1.2.2.Tutku

Tutku bileşeni, romantik bir partnere yönelik fiziksel çekiciliği, cinsel uyarılmayı ve fiziksel yakınlık ihtiyacını yansıtır. Bu nedenle, tutku bileşeni, ilişkinin romantizme, fiziksel çekiciliğe ve cinsel ilişkiye yol açan motivasyonel yönüdür. Aynı zamanda tutku, sevilen birine karşı cinsel çekim ve onun fiziksel olarak çekici olduğu hissini de içerir. Aslında, tutku süreci romantik ilişkilerde standart bir kalıp izler ve genellikle hızla gelişir. Öte yandan, sevilen biriyle daha fazla zaman geçirerek romantik bir ilişki sürecinde hissedilen uyarım veya heyecanın aynı düzeyde tutulmasının mümkün olmadığı belirtilmektedir. Ayrıca romantik bir ilişkinin sona ermesi durumunda yaşanan çekilme, bireylerde depresyon, kaygı, yorgunluk ve benzeri psikolojik belirtilere neden olabilir (Gür, 2019: 19-22).

1.2.3.Bağlılık

Sternberg'in teorisinin bilişsel ögesi bağlılıktır. Bağlılık; Bir insanı kısa süreliğine sevmeye kararı olabileceği gibi, bu sevgiyi uzun süreli bir bağlılıkla sürdürme kararı da olabilir. Öte yandan, onun gelişim süreci, tutku ve samimiyetin gelişim sürecinden daha basit ve açıklanması daha kolaydır. Esasen, bir işletme diğer kişiyi tanıdığı anda, herhangi bir katılım olmaz; Bu duygu, iki insan birbirini tanıdığı anda yoğunlaşır. İlişki uzun süreli olacaksa, bağlılık düzeyi önce kademeli olarak artar ve daha sonra hız kazanır. İlişki devam ettikçe bağlılık düzeyi belli bir noktada durur. İlişki yormaya başlarsa bağlılık düzeyi düşmeye başlar ve ilişki bittiğinde tekrar sıfıra iner. Duygusal yakınlık, tutku ve bağlılığın birleşimi bir üçgen oluşturur. Genel olarak, üçgen ne kadar büyükse, o kadar çok aşk. Yakınlık, tutku ve bağlılık seviyeleri zamanla değişir ve onlarla olan ilişkiler, insan psikolojisinin temel fenomenleri oldukları için tüm kültürlerde evrenseldir. Ancak, farklı zamanlarda, farklı yerlerde ve kültürlerde, bu unsurların farklı şekillerde ve farklı oranlarda birleşimi gözlemlenebilir. Bu bağlantının nihayetinde nasıl bir aşka yol açacağını nihai olarak belirleyecek olan, dış faktörlerin ve bireysel arzuların uzlaştırılmasıdır. İlk araştırmalarında, Sternberg aşkı nicel olarak analiz etmek için üçgen aşk teorisinin bir ölçeğini geliştirdi. Ancak sonraki eserlerinde aşkın niceliksel yapısına değil niteliksel yapısına dikkat çeker. Aşkı sadece işlemsel olarak çalışmanın yetersiz olduğuna inanarak, aşkı bir hikaye olarak çalışmanın araştırmacıya daha geniş bir bakış açısı kazandıracağını söylüyor. Sternberg (2002), daha sonra inşa ettiği aşk modelinin karmaşık ve derin bir olgunun basitleştirilmiş bir versiyonu olduğunu kabul eder. Bir ilişkide farklı duygular, motivasyonlar ve bağlılık biçimleri bulabilirsiniz ve ilişkiyi anlamak için bunların her biri ayrı ayrı ve dikkatli bir şekilde incelenmelidir. Ayrıca, her ilişki birçok üçgen içerir: Kendi üçgenlerine ek olarak, her birinin mükemmel bir üçgeni (sevdiğiniz 25 kişi hakkında nasıl hissetmek istediğinizi) ve algılanan bir üçgeni (sevdiğinizin sizin için nasıl hissettiğini düşündüğünüzü) vardır. Bir ilişkide mutluluğun en önemli belirleyicisi, diğer kişi hakkında nasıl düşündüğümüz değil, diğer kişinin bizi nasıl görmesini istediğimiz ile onların bizi nasıl algıladığını düşündüğümüz arasındaki farktır (Gür, 2019: 19-22).

1.3.Evlilik ve Evlilik Tanımları

Bir kişi genellikle hayatının bir noktasında bir aile kurar. Aile, toplumun en küçük birimi olarak bilinir. Evlilik de bu birimi oluşturma'nın resmi yoludur. Yıllardır psikolojiden sosyolojiye, hukuktan antropolojiye kadar farklı bilim dalları evliliğin farklı yönlerini araştırıyor. Evlilik, kadın ve erkek arasında akrabalık bağı oluşturan bir kurumdur. İkinci tanıma göre evlilik, iki farklı cinsiyetten bireylerin ortak bir yaşam oluşturmak, birlikte karar vermek, hayatı paylaşmak ve farklı ihtiyaçları karşılamak için yaptıkları anlaşmadır. Evlilik kurumu da kurulduğu günden bu yana çeşitli faydalar sağlamıştır. Evlilik, toplumun daha düzenli çalışmasına yardımcı olur, doğacak çocukların yani sonraki nesillerin her türlü bakım ve ihtiyaçlarını karşılar (Hawkins ve Booth, 2005 akt Mutlu, 2021: 451-471).

Farklı kültürler, evlilik ile ilgili farklı değerlere sahiptir. Evlilik ile ilgili farklı kurallar oluşturulmuştur. Bu anlamda da evlilik toplumsal bir ilişki türüdür. Toplumsal yaşamdaki değişiklikler, evlilik ilişkisi üzerinde de sonuç doğurmaktadır. Evlilik, üzerinde devletin yetkisi ve kontrol hakkı olan, bu sebepten de kurum olarak görülen bir ilişki şeklidir. Bu doğrultuda erkek ve kadın, karı-koca adı altında birbirlerine bağlanır. Dünyaya gelecek çocuklara da belirli bir statü oluşturulmuş olunur. Evlilik, diğer tüm bireylerarası ilişkilerden daha önemlidir. Çünkü birey, evliliğin getirmiş olduğu olumlu ve olumsuz etkilerden anında ve kaçınılmaz bir şekilde etkilenir. Birey bu ilişki içerisinde mutlu olabilir, mutsuz olabilir veya süreç içerisinde farklı zamanlarda her iki duyguyu da yaşayabilir. Bireylerin evlilik öncesinde belli koşulları sağlaması gerekir. Yaş, belirli bir fiziksel ve psikolojik olgunluğa erişmesi gerekir. Bu gerekliliklerin üzerinde sosyal anlamda da evliliğe hazır olmaları gerekir. Evlilik birbirinden farklı iki bireyin bir araya gelerek bir birliktelik inşa etmesidir. Bu nedenle çok çeşitlidir ve her evlilik öznedir. Evlilik birlikteliğinin kuruluş şekilleri de çok çeşitlidir. Flört, görücü usulü, kaçarak evlenme, beşik kurtmesi yöntemi ülkemizde görülen evlilik şekillerinin bir kısmıdır. Bunların içerisinde en yaygın olanları ise; flört ve görücü usulü evlenme şekilleridir. Flört, tanışma, anlaşma ve evlenme kararını vermek süreçleri içerisinde bireylerin birbirlerini tanımasına ve test etmesine imkan tanır. Bu süreç içerisinde arkadaşlık, sevgililik ve cinsellik gibi yaşantılar gerçekleşebilir (Hawkins ve Booth, 2005 akt Mutlu, 2021: 15-18).

Evlilik, genç yetişkinler için en önemli etkinliklerden biri olarak tanımlanmaktadır. Kişi bir eş seçer, kiminle yaşayacağına karar verir ve bir aile kurar. Doğal seçim ve çiftleşme tüm canlılarla yakından ilgiliyken, evlilik sadece insanlara özgüdür. Evliliğin anlamı bir kültürden diğerine ve bir millettten diğerine değişebilir. Evlilik arkadaşlarının ardındaki kavram eskisi gibi değil. Bu farklılıklar nedeniyle evlilik kavramını tanımlayan tek bir olgu yoktur. Her kültür ve her toplum evliliği kendine göre tanımlamıştır. Herkesin yaşam için farklı hedefleri, hayalleri, inançları ve yaşam tarzları vardır. Ancak evlilik düzenlemesinde insanlar grup uğruna bir araya gelirler. Evlilik, farklı ilişkilere, farklı ilgi alanlarına veya farklı yaşam tarzlarına sahip kişiler; Cinsel istek ve ihtiyaçların toplumsal baskıya maruz kalmadan veya saklanma ihtiyacı olmadan özgürce tatmin edildiği yerdir. İnsan toplumları, kadın ve erkek arasındaki ilişkileri hukukun üstünlüğüne, cinsiyetin ötesinde gelenek ve değerlere ve evlilikte yiyecek alışverişine bağlar. Toplumda bu ilişkileri kontrol eden organizasyona evlilik denir. Evlilik, ailenin devamlılığını sağlamak ve insan ihtiyaçlarına göre temel cinsel ve ekonomik ihtiyaçları karşılamak amacıyla kadın ve erkek arasında kurulan toplum temelli birliktelik olarak tanımlanmaktadır. Evlilik, ırksal olmayan tanım kapsamında, iki veya daha fazla kişinin, bunların çocuklarının ve akrabalarının hak ve yükümlülüklerini birbirinden ayıran ve belirli kültürel cezaları olan bir birlikteliktir. Birçok ulusta çiftler aynı ailenin üyeleri olarak birlikte yaşasalar da, bu tüm uluslar için geçerli değildir. Birçok kültürde evlilik bir erkeğin birleşmesi olsa da, iki tür evlilik vardır. Bazı gelenekler, bir erkeğin birden fazla kadınla evlenmesine izin verir. Evliliğin görevlerinden biri de evlilik birliğinin örgütsel yapısıdır. Bütün toplumlarda evlilik bir kurum olarak görülür. Sosyal değişimler evlilik ilişkisini de etkiler. Evlilik ilişkisi, kişilerarası olduğu düşünülen önemli ve belki de en önemli ilişki türüdür. Önemli olmasının nedeni, evliliğin bireylerin yaşamları üzerinde kimi zaman olumlu kimi zaman da olumsuz bir etkiye sahip olmasıdır. Yani bazı evlilikler bireyin yaşamına mutluluk getirirken bazıları da talihsizlik getirir. Evlenecek iki kişinin farklı anlamlara sahip belirli şartları sağlaması gerekir. Öncelikle yaş, ardından fiziksel ve zihinsel gelişimin tam ve evliliğe uygun olması önemlidir. Ayrıca sosyal anlamda evliliğe hazır olan iki kişi evlenerek birlikte ve eş olarak yaşamaya başlarlar (Ceylan, 1994 akt Mutlu, 2021: 12-13).

Evlilik de bir süreçtir. Bireysel farklılıklar dikkate alındığında iki ayrı birimden oluşan bu yeni bütün çok çeşitlidir. Her evlilik benzersizdir ve diğerlerinden farklıdır. Evlenme şekli de çiftler için farklı olabilir. Tanışıp geçinmek, yani randevu almak, ayarlamak, kaçmak, beşik tutmak veya bir akraba ile evlenmek ülkemizde bulunan evlilik şekilleridir. Evlilik öncesi dönemde görülen iki temel ilişki flört ve görücü usulü evliliktir. İnsanlar tanışarak ve evlenerek birbirleriyle uyumlarını test eder ve birbirlerini tanırlar. Arkadaşlık, aşk, cinsellik gibi aşamalar olabilir. Görücü usulü evlilik ise daha çok kırsal kesimde, bazen de kentsel yaşamda görülen evlilik türüdür. Bu tipte erkek çocuğuyla evlenmek isteyen bir aile, çeşitli alanlarda uygun gördüğü kız evlerini ve ailelerini arar ve ziyaret eder. Sabır, saygı vb. Gelin adayı özelliklerine göre belirlenir. Medeni durum evli çiftte karı koca rollerini vermekte ve çift bu rollerin faydaları ile birlikte hayatlarını devam ettirmektedir. Evlilik, çiftlere yasalarla korunan bir ilişki sunar. Bu ilişkideki adımlardan biri genellikle çocuk sahibi olmaktır. Bireyin kazandığı yeni roller, çevreyle olan ilişkilerini de etkiler. Modern evlilikte arkadaşlık kavramı ön plana çıkmaktadır. Başka bir deyişle, erkekler ve kadınlar bir anlamlar dünyasını paylaşırlar ve ortak kararlar alabilirler. Uyum vardır, ancak iki kişi ve fikirlerini ifade etmekte özgür olan iki kişi olduğu için karar vermede zaman zaman kafa karışıklığı olabilir. Diğer bir evlilik türü ise geleneksel evliliktir. Bu tipe göre kadın ve erkeğin rolleri bellidir ve sorumluluklar bölünmüştür. Kadın ve erkek bu noktada birbirini tamamlar. Örneğin, kadın annelik ve ev rollerini yerine getirirken, erkek ev dışındaki sorumlulukları üstlenir. Karar verici genellikle bir erkek gibi görünse de, içsel kararlar genellikle bir kadının düşüncelerinden etkilenir (Erdoğan, 2007 akt Mutlu, 2021: 12-13).

1.4.Evlilikte Eş Seçme Kuramları

Geleneksel evlilik ve evlilik geleneksel olarak norm iken, bireyin kişisel çıkarlarına dayanmaktadır. Ancak eş seçmeye karar veren ve evlenmeye karar veren kişiler, yaşadıkları toplumdan ve kazandıkları değerlerden kopmayacak ve kendi seçimlerini yapmayacaktır. Bireylerin, içinde yaşadıkları toplumun değer ve tutumlarına göre karar vermeleri beklenir. Modern toplumlarda eş seçimi özgür bir seçim olarak görülse de bunun tam bir özgürlük olduğunu söylemek mümkün değildir. İnsanlar yaşam, sosyal statü, ekonomik durum, eğitim gibi birçok alana ilgilerini çeker

ve buna göre karar verirler. Evlilik sevinci, doğru eş seçimini sunar. Farklı geçmişlerden ve evlilik deneyimlerinden gelen normal bir hayatı paylaşmaya çalışmak konusu her zaman akılda tutulmalıdır. Bu nedenle insanların birbirlerini tanımaları için önce birbirlerini tanımaları gerekir. Aşağıda eş seçme kuramlarından kısaca bahsedilecektir.

1.4.1.Evrin Kuramı

Evrin Teorisi genellikle cinsiyet seçimini Darwin'in türlerin evrimi teorisine dayanarak açıklar. Darwin, türlerin evrimi hakkında bazı temel ilkeler ortaya koymuştur. Darwin, dış ortamdaki değişikliklere (doğal seleksiyon) uyum sağlayabilen türlerin yaşam için aday olduğunu savundu. Daha sonra Darwin, "cinsel seçim" kavramını ortaya atmıştır. Psikologlar, genel evrin teorisinden yola çıkarak, insanlarda birlikte yaşama seçimine yönelik evrimsel bir yaklaşım geliştirmeye başladılar. Gelişimsel yaklaşıma göre eş seçimi insan (cinsel) üretim kapasitesine bağlıdır. Hayvanların yaşı, sağlık durumu ve fiziksel özellikleri önemli üretim belirtileridir. Bu belirtiler kadınlar ve erkekler için farklıdır. Kadınların erkeklerden daha fazla üretkenlik ve üretkenlik değeri yaş, sağlık ve fiziksel özelliklere bağlıdır. Yaş ve sağlık durumunu doğrudan değerlendirmek zordur. Bu nedenle erkekler yaş ve sağlık belirtilerinden kurtulmak isterler (Symons, 1979: 311-313).

1.4.2.Sosyal Kuramı

Eş seçimindeki cinsiyet farklılıklarını açıklayan ikinci bakış açısı Sosyal Rol Teorisidir. Bu teoriye göre, geleneksel olarak erkekler ve kadınlar tarafından üstlenilen sosyal roller farklıdır. Toplumsal cinsiyet temelinde toplumdaki işbölümü, kadın ve erkeğin toplumdaki rolü, kadın ve erkekten beklentiler, çocukluktan itibaren eğitimin nasıl olduğu, sınıflar ve cinsiyetler arası eşitsizlik, ataerkil ideoloji ve toplumsallaşma süreci, toplumsal cinsiyete göre belirleyici rol oynamaktadır. Her iki cinsiyet de cinsiyet rolleriyle uyumlu bir şekilde sosyalleşir. Sosyalleşme sonucunda fiziksel çekicilik ve aile disiplini kadınlar tarafından tanınır; kapasite, fiziksel güç, statü ve özgüven kazanma erkeklerle ilgili geleneksel unsurlardır. Bir yanda erkeğin erkeksi kapasitesine, diğer yanda kadının fiziksel çekiciliğine verilen toplumsal değer, toplumsal rollerin yeniden inşasına hizmet eder. Özellikle erkeklerin iyi bir aile reisi

olacağı umudu, onları sosyal alanda rekabet etmeye ve başarılı olmaya teşvik eder. Öte yandan, kadınlardan fiziksel olarak çekici ve iyi olmaları beklenir. Dolayısıyla erkekler potansiyel yuvalarında fiziksel potansiyel ve aile büyümesi ararken; Kadınlar, yüksek gelir kapasitesi, fiziksel güç ve özgüven için potansiyel partnerlerine bakacaklardır. Toplumsal roller göz önüne alındığında, toplum ne kadar demokratikse, kadın ve erkeğin sosyal ve ekonomik eşitliği ne kadar yüksekse, eş seçiminde cinsiyetler ne kadar benzerse, eş seçiminde geleneksel özelliklerin aranması o kadar az önemlidir (Symons, 1979: 311-313).

1.4.3. Gelişimsel Yaklaşımlar

Gelişimsel yaklaşımlardan biri olarak görülen 'filtreleme teorisine göre, yargılama sürecinin farklı aşamalarında bazı filtreler kullanılmaktadır. Bu şekilde potansiyel eşin sosyal ve kişisel özellikleri süzülür. Birinci filtrede eş adayları sosyal özelliklerin dengelerine göre değerlendirilir. Bu arada birlikte yaşama adayları ırk, din, sosyal sınıf ve yaşa göre ayrılmaktadır. Bu özelliklere uygun olmayan birlikte yaşama adayları filtreden çıkarılır. İkinci filtre ise eş adayının değerler açısından uygunluğuna odaklanmaktadır. Bu dönemde kadınların hayattaki amaçları, değerleri ve çıkarları üzerinde anlaşmaları gerekir. Üçüncü filtrede, özellik tamamlama özelliği yönetilir. Arkadaşların birbirini tamamlayıp tamamlamadığına ilişkin özellikler değerlendirilir. Filtre teorisine göre, önemli olan ilk odaktır. Fiziksel görünüm ve çekicilik çok önemlidir. Potansiyel ortak adayı filtreyi geçerse ilişki daha da geliştirilebilir. Diğer bir gelişimsel yaklaşım ise 'evlilik öncesi ikili oluşum'dur. Bu yaklaşıma göre evlilik öncesi ikili inşa süreci altı aşamadan oluşmaktadır. Eşitliği anlamak ilk adımdır. Bu aşamada evlilikler kişilik özellikleri, ilgi alanları ve değerler açısından benzerliklerine değer verir. Karşılıklı bir ilişki kurmak ikinci adımdır. Evlilikler, birbirlerinin olumlu değerlendirilme düzeyine, çiftin ilişkisinden aldıkları doyuma ve birbirleriyle rahat iletişim kurup kuramayacaklarına odaklanır. Kendini ifade etme aşaması üçüncü aşamadır. Bu aşamada evlilikler başkalarıyla paylaşamayacakları detayları paylaşırlar ve böylece birbirlerine güvenmeye başlarlar. Dördüncü aşama, rol oluşturma aşamasıdır. Bu aşamada evlilikler ilişkinin dinamiklerini ve birbirleriyle nasıl iletişim kuracaklarını öğrenirler. Beşinci aşama, içsel rol koordinasyonunun sağlanmasıdır ve bu aşamada eşler birbirlerinin ilişkideki rolüne uyum sağlamayı ve bu rollerden tatmin

olmayı öğrenirler. İkili kristalizasyonun elde edilmesi altıncı ve son adımdır. Bu aşamada ortaklar artık birbirlerini kabul etmişlerdir (Symons, 1979: 311-313).

1.5.Evlilik Uyum

İnsanlar, yeni yaşam koşullarına uyum sağlama konusunda en güçlü yeteneğe sahip canlılardır. Bu uyum sürecinde bireysel davranış ve sosyal tutumlar ortaya çıkar. Kişi, kişisel ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik her çabasında insanlara, durumlara ve olaylara uyum sağlar. Adaptasyon, çevre dostu sonuçların ve davranışların veya çevredeki değişikliklerin kabul edilmesidir. Aynı zamanda kişinin kendisi ve çevresi arasında uyumlu bir ilişki kurmak için davranışlarını değiştirdiği devam eden bir süreçtir. Aile, toplumun temel birimidir. Aile örgüt, grup ve en küçük sosyal sistemdir. Sağlıklı bir toplumun sağlıklı bir aileye ihtiyacı vardır ve evlilik uyumu bunu mümkün kılan etkenlerden biridir. Multidisipliner bir sistem olan evlilik birçok yönden tanımlanmaktadır. Modern evlilik; Serbest eş seçimi, arzu edilen evlilik davranışı, cinsel yaşamda eşitlik ve yakın ilişkiyi tek bir çatı altında toplayan bir kuruluştur. Eşler arasında birliktelik sorunlarının olması birçok duygusal, fiziksel ve sosyal soruna neden olmaktadır. Evlilikte bu sorunların giderilmesi ve çiftin evlilikte birlik olması, ailenin güçlü değerler üzerine inşa edilmesi ve güçlü bir toplumun kurulması önemlidir. Kaliteli ilişkiler için gerekli olan evlilik hazırlığı, her anlamda aynı anlayışa sahip, problem çözme becerisi gelişmiş ve sonunda mutlu bir şekilde evlenen insanlar arasındaki ilişki olarak tanımlanmaktadır. Evlilik ve duygusal sorunları çözme gibi diğer insanlarla ilgili konular ve daha geniş durumlar, günlük yaşam sorunları ve buna bağlı stresler, bir ilişkinin değerini belirleyebilecek faktörler olarak seçilmiştir. Evli eşlerin aynı kişiliğe sahip olmaları çekici olmalarının bir nedenidir. Bu durum eşlerin evlilik uyumunu ve doyumunu artırmakta ve birçok araştırma bunu desteklemektedir (Durmuş vd., 2021: 234-235).

Evlilik planlaması, evlilik düzenlemesinin istikrarı ile yakından bağlantılıdır. İleri teknoloji evlilikler daha uzun süre dayanırken, daha az ilişkisi olanlar kısa vadeli sonuçlarla sonuçlanır. Evlilikte doyum ve beklentilerin sağlanabilmesi için evlilik hazırlığı arttırılmalıdır. Ek olarak, evlilikte bir değişiklik, mutluluğa ve doyuma doğru bir adımdır. Evlilik hazırlıkları evlilik doyumundan farklıdır çünkü bireyin duygularından ziyade ilişkinin bir bütün olarak kalitesini kontrol ederler. Evlilik

disiplininin tanımlarına bakıldığında; Anlaşılır bir şekilde, başarılı bir evlilik ve evlilik içinde mutluluk için uyum şarttır. İletişim, problem çözme becerileri ve empatinin evlilik bağına güçlendirmede kilit rol oynadığı kabul edilmektedir. Ortakların anlayış farklılıkları, karşılaştıkları sorunların büyümesini etkileyen faktörlerden biridir. Çiftler bu mesajı ileterek, yani sempatik davranarak ve iletişimlerini güçlendirerek evlilik sadakatlerini artıracaktır (Kubilay ve Oktan, 2015: 25-35).

Evlilik eşitliği konusunda görüş ve tutum farklılıkları vardır. Bazı araştırmacılar, evlilik uyumunu ölçerken ve evlilikteki dönüşümün bir başlangıcı olarak evlilik doyumunu veya mutluluğu hakkında kendi eşlerinden gelen bilgileri kullanırken evli çiftlerin evlilikleri hakkında nasıl hissettikleriyle ilgilendiler. Öte yandan, bazı araştırmacılar eşler arasındaki ilişkiye, evlilik birliğinin ayrı bir görünümü olarak değil, evlilik ilişkisinin bir özelliği olarak bakmışlardır. Yukarıda bahsedilen araştırmacılar, eşler arasındaki ilişkileri ölçerken iletişim ve çatışma gibi ilişki becerilerini kullanmışlardır. Bireysel değerlendirmeleri ilişki tanımlarıyla birleştiren İspanyol'un çok boyutlu Çift Uyum Ölçeği 1970'lerin sonlarında eşler arasındaki etkileşimi ölçmek için yaygın olarak kullanıldı. Ancak, çok popüler olan eşler arası uyumluluk kavramı ve eşler arası ölçüm ölçeği çokça eleştirilmiştir (Yılmaz, 2001: 2-3).

Karı koca arasındaki mutluluk, evliliklerinde kişisel bir tatmin duygusudur. Evlilikle ilgili genel görüşleri (genel mutluluk, evliliğin son 3 yılla karşılaştırması ve aşklarının gücü gibi) ve ilişkinin belirli yönleriyle ilgili görüşleri (anlaşma sayısı, aşk ve sevgi gibi) içerir. Eşler arasındaki etkileşim, bir karı kocanın yemek yeme, alışveriş yapma, arkadaşlarını ziyaret etme ve sosyal toplantılara gitme gibi günlük aktivitelerde birlikte geçirdikleri zamanı içerir. Eşler arasındaki çatışma, bir ilişkideki sözlü ve fiziksel çatışmaların yoğunluğu olarak tanımlanmaktadır. Evlilik eşleri arasındaki problemler, öfke nöbetleri, kolay incinme, kıskançlık, kimseyle konuşmama, evde olmama, abartma ve içki içme ya da zihin değiştiren ilaçlar kullanma gibi kişisel özelliklere sahip olup olmadıkları ya da eşlerinin davranışlarıyla ilgilidir. Öte yandan, boşanma eğilimi, evliliğin sorunları ve boşanma olasılığı olduğu varsayımı gibi evlilik ilişkisinin boyutlarını ve arkadaşlarla veya ortaklarla boşanma ve ayrılık hakkında konuşma gibi davranışları içerir. Bu boyutlar, evlilik süresi ve cinsiyet gibi, evlilik türüne bağlı olarak zaman içinde büyük ölçüde değişiklik gösterdiğinden, yukarıda

belirtilen araştırmacılar, her iki boyutla yapılan ölçümlerin belirsiz sonuçlara yol açabileceğini ve konunun anlaşılmasına küçük bir katkı sağlayabileceğini öne sürmüşlerdir. Eşler arasındaki fikir birliğini ölçerken bireysel görüşlerin ilk dikkate alınmasıyla ilgili olarak, Johnson ve diğerkleri tarafından belirlenen iki standardın tek bir ölçü altında birleştirilmesinin pek uygun olmadığı belirtildi. Bu görüşe göre, eşler arasındaki tek mutluluk, eşler arasındaki iyi bir ilişkinin özelliklerinden biridir ve diğerk dördü eşler arasındaki mutluluğu etkileyebilir veya etkileyebilir (Yılmaz, 2001: 2-4).

1.6.Evlilik Hoşnutsuzluğu

Hoşnutsuzluk, iyi şeyleri iyi olanlarla değiştirmek anlamına gelir. Ders kitaplarında, çift araştırmalarında doyumsuzluk nadiren işlenir. Memnuniyetsizlik, ayrılığın nedeni olduğu düşünölen bariz değışiklik değildir, ancak boşanma veya ayrılık düşöncesinin genellikle memnun olmayan insanlarda yankılandığı görölmektedir. Yani mutsuzluk anlık bir duygu değilk, hayatında kötü şeyler biriktirmesinden kaynaklanan bir duygudur. Memnuniyet, ortakların birbirine duygusal yakınlık düzeyinin bir göstergesidir (Çelik, 2013: 247-269).

1.7.Türk Toplumunda Evlilik

Ailede özellikle evlilik ilişkilerinde yaşanan büyük değışimler çağımızın en büyük zorluklarından biridir. Eski Türk kurumlarında aile ve evlilik ilişkilerinin incelenmesi, aile ilişkilerinde olumsuz tutumların değerkine ilişkin yargıların gözden geçirilmesi nedeniyle bu değışikliklerin karmaşık bir yapıya sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Bu dönüşüm süreçleri genellikle sosyal medyanın bireysel nedenlerine bağlıdır. Bunların başında evdeki ekonomik kriz, kadının artan ekonomik özgürlüğü ve aile biriminin dönüşümü gelmektedir. Tüm bu faktörler, ataerkil aile yapısının daralmasına yol açmaktadır. Türkiye'de son yıllarda boşanma oranlarının artması bunun açık bir göstergesidir. Türkiye'de toplumsal uyumun temelini oluşturan ailede algılanan bu bölünme, kuşkusuz toplumdaki sosyal başarıyı azaltmaktadır. Gençler arasındaki evliliklerde de hızlı bir düşüş var. Türkiye'de kentlerde kendini gösteren aile yapısının bozulması, sorunu daha da derinleştirmekte ve sosyal koşullardaki değışiklikler, aile içindeki sorunları daha da ağırlaştırmakta, aile yoğun baskılar, dış nesneler karşısında korunamamaktadır. Aynı zamanda, temel insan yaşamındaki bu

patlamanın, Türkiye'nin uzun süredir devam eden uluslarında yeni bir toprak reformuna yol açıp açmayacağı sorusunu da gündeme getiriyor (Eren, 2017: 430-431).

Türk örgütlerinde diğer uluslararası örgütlerden farklı olarak kadın-erkek eşitliği ilkeleri geçmişte buluşmaktadır. Konuyla ilgili çok sayıda tarihi bilgi vardır. Türk tarihinde kadının toplumdaki özgür konumuna ilişkin kaynaklarda geniş bilgi bulunmaktadır. Benzer şekilde, Türk tarihinde kadının siyasi ve kültürel sonuçları hakkında da yeterli bilgiye sahibiz. Dolayısıyla modern adı altında Batı feminizmini Türk örgütleri için önemli bir rol model olarak kabul etmek uygun değildir. Türkiye'de kadın, ailenin en önemli parçası olarak kabul edilmektedir. Kadınlar Türk ailesinde baskın güçtür ve değildir. Öte yandan, tek kadınlı aile örneği, İslam dünyası özelinde Türklerde popülerdir. Kadının ekonomik özgürlüğüne kavuşmasının kurtuluşu için gerekli olduğu savı modern zamanlarda kabul görmüştür. Lakin kadının görece daha fazla ekonomik özgürlüğe sahip olduğu Batı ülkelerinde kadına yönelik şiddetin artıyor olması, salt ekonomik durumun baskın faktör olmadığını göstermektedir. Modern dönemde karşımıza çıkan bir diğer önemli değişim de insanların cinselliği yaklaşımlarındaki farklılaşmadır. Çiftlerin aşk ve sevgi yerine cinselliğe yönelmesi birçok düşünürün içinde yaşadığımız döneme “cinsel dönem” adının vermesine enden olmuştur. Bu dönüşümde medyanın da önemli rolü bulunmaktadır. Örneğin Türkiye’de toplumdaki cinsellik aygıtının belirgin bir özellik haline gelmesinde medya başat unsur konumundadır. Özellikle televizyonun tek sosyalleşme enstrümanı olduğu kırsal alanlarda televizyon yayınlarından yoğun biçimde etkilenme görülmüştür. Türk toplumlarında aile yapısı üzerine etkisi olan bir diğer etmen de Sovyet döneminin olmuştur. Sovyetlerin özellikle ilk dönemlerinde geleneksel aile yapısı, feodalitenin bir devamı olarak görülmüş ve mücadele edilmiştir. Bu mücadeleye karşı ciddi bir mücadeleye girişilmiştir. Sovyetlere karşı bu korumacı anlayışa rağmen bağımsızlık sürecinde bu korumacı anlayış sona ermiştir. Özellikle medyanın Türk aile yapısının eskimişliğine yönelik yaptığı vurgu ve aile içi şiddet öykülerini töreye bağlaması çağdaş yaşamın gelenekselliği dışlamasına neden olmaktadır. Türk ailesine özgü değerler maalesef Batılı çağdaş değerler kadar savunulmamaktadır. Modern yaşam, Türk toplum yaşamından kaynaklanarak ve Türk geleneğinden beslenerek sürdürülmek zorundadır (Süleymanov, 2009: 8-10).

Toplumsal değerlerdeki dönüşüm her zaman beklenildiği gibi seyretmemekte; kaybolan değerlerin yerine yeni değerlerin almasında kopukluk yaşanabilmektedir. Finansal gücün yüceleştirdiği ve tüketimin öncelikli hale geldiği bir toplum yapısında, yeni ahlaki değerlerin yaratılması ve bunları içselleştirmiş bir kişilik yapısının oluşması için uzun bir zamana ihtiyaç vardır. Çağdaş Türk ailesinin; özellikle ekonomik yönü, sosyal statüsü ve yaşama geçirilen çeşitli fonksiyonları sorunsal alanını teşkil etmektedir. Aileye ilişkin olumsuz yaklaşımlar neticesinde boşanmaların artmakta, evlilik dışı çocuk sahibi olmak yaygınlaşmakta ve kültürel değerler yıkılmaktadır. Türk toplumlarının aile yapısında dönüşümlerin araştırılması yeni sosyo-kültürel durum çerçevesinde modernlikle gelenekselliğin karşılaştırılması yeni olana doğru değişim geçirdiğini göstermektedir. Günümüz koşullarında ailenin yeni ekonomik ve moral-etik koşullarına uyum mekanizmasının öğrenilmesi zaruri olmaktadır. Bunun yanında ulusal kültür değerlerinin belgelendirilmesi ve korunması milli kültür politikaları açısından büyük önem arz etmektedir. Bu değişimle birlikte bir sosyolojik yapının hızla çözüldüğü ve tümüyle yok olduğu gerçeği dikkate alındığında konunun aciliyeti daha derinden anlaşılabacaktır (Süleymanov, 2009: 8-11).

1.8.Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlilik

Geçmişte ve kırsal kesimde eş seçiminde yaygın bir uygulama olan organize bir şekilde, organize grup kızların evlerini ziyaret eder, ön bilgi alır ve kızlar hakkında bilgi toplar. Genel olarak gelin veya damat haysiyet, iyi aile geçmişi ve ekonomik durum gibi ilkelere bağlı kalmaya kararlıdır. Bunu takiben, oğullarına uygun bir eş ve gelin arayan ailelere bilgi aktarılır. Erkek tarafı, kız tarafını zamanında ziyaret etme arzusunu ifade eder ve bu sayede gençler birbirlerini tanırılar. Modern ve kentsel kültürde sistemin tamamen terk edildiğini söylemek mümkün olmasa da yüzeyde gayet iyi çalıştığını söylemek de mümkün değil. Günümüz kültüründe gençlerle evlenen çiftler aileleri veya yakın akrabaları tarafından seçilebilmektedir. Ancak, modern yöntemlerin getirdiği bazı farklılıklar vardır. Bu farklılıklar daha sonra tartışılacaktır. Planlı evlilikler, gençlerin eş seçerken sağlıklı kararlar almayacakları fikrine dayanır. Geleneksel ve modern kültürlerde demografik faktörlere dayalı eş seçimi üzerine araştırmalar yapılmış olmasına rağmen, planlı (planlı) ve anlaşmalı evlilik arasındaki evlilik memnuniyetini karşılaştıran çok az çalışma vardır (Süleymanov, 2009: 11-15).

1.9. Türkiye’de Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlilik

Türkiye’de hem flört yoluyla hem de görücü usulü ile evlilik ilişkisinin kurulması çok yaygın uygulamalardır. Flört yoluyla evlilik daha çok toplumsal değişimlerin daha hızlı gerçekleştiği büyük kentlerde yaygınlaşırken; daha geleneksel ve muhafazakar yaşamın sürdürüldüğü alanlarda ise çoğunlukla “görücü usulü “ evlenmenin sürdüğü görülmektedir. Görücü usulünde, çiftler evlilik motivasyonu ile bir başkası aracılığı ile tanıştırılırlar (Çimen akt Güngör, 2009: 16).

Flört süreci sonucunda gerçekleşen evlilikler ise bir sürecin sonucunda gerçekleşir. Flört başlangıcında evlilik niyeti veya motivasyonu olmak zorunda değildir. Flört süreci; sadece arkadaşlık kurma niyeti veya ilişki kurma hedefi ile başlayabilir. Başlangıç motivasyonundan bağımsız olarak birliktelik süreci içerisinde evlilik fikri ortaya çıkabilir. Bu sürece yayılma hali görücü usulü ile flört arasındaki en temel ayrımdır. Alanyazında görücü usulü ve flört yoluyla kurulan evliliklerin; evlilik doyumu ile olan ilişkisini inceleme konusu yapmış az sayıda vardır ve çalışmaların sonuçları tutarsızdır (Çimen akt Güngör, 2009: 16).

Hortaçsu, kadınların katılımı ile gerçekleştirdiği çalışmada; görücü usulü ve anlaşarak evlenmenin evlilik yaşantıları üzerine etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda; görücü usulü kurulan evlilik birlikteliklerinde erkeklerin daha baskın ve kısıtlayıcı olduğu saptanmıştır. Gerçekleştirilen bir başka çalışmada ise; görücü usulüyle evlenen bireylerin eğitim seviyelerinin daha düşük olduğu, duygusal ilişki düzeylerinin daha düşük olduğu, eşler arasında daha fazla güvensiz bağlanma türünün görüldüğü, aile içinde daha fazla sürtüşme varlığı gözlemlenmiştir (Harrington, akt Güngör, 2009: 17).

1.10. Türkiye’de Görücü Usulü ve Anlaşarak Evlilik

Batı ülkeleri kaynaklarında çiftler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar sıklıkla incelenmekte ve çok sayıda çalışma olmasına rağmen, Türkiye’de bu konuya yönelik çok az yaklaşımın olduğu belirtilmektedir

Yılmaz (2001) tarafından yapılan çalışmada evlilik uyumu ve ebeveyn-çocuk etkileşimi ile çocukların benlik algısı ve okul başarısı arasındaki ilişki; İlkokul, ortaokul ve üniversite öğrencilerini araştırdım. Sonuç olarak, çocukların ebeveynleri arasındaki uyum algıları yüksekse, öz değerlendirmeleri olumludur; Algılanan uyum

düşük düzeyde ise bu olumsuzluk onların kendilerine ilişkin algılarını da olumsuz etkiler. Araştırmalar, çekingen iletişim örüntülerine sahip bazı çiftlerin kabul edilebilir evlilik değişikliğine sahip olabileceğini veya evlilik kalitesini koruyabildiğini gösteriyor. Sonuçlar, ilişkilerinde eşitliğe önem veren birlikte yaşayan çiftlerin evlilik uyumlarının daha iyi olduğunu, daha eşit ve yapıcı iletişime sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Birbirleriyle iletişim kuramayan ve katılma isteği olmayan çiftlerin her zaman sorunları çözmek zorunda olmadığı veya tüm kararları eşlerden birinin verdiği ve bu gibi durumlarda iletişimin evlilik uyumunu daha az etkileyebileceği düşünülebilir (Yıldırım, 1992 akt Güngör, 2018: 41).

İKİNCİ BÖLÜM

AŞK DOYUMU

2.1.Evlilik Doyumu

Evlilik doyumu, evlilik uyumu ile etkileşim içerisinde olan bir kavram olmakla beraber; birbirlerinden farklı iki kavramdır. Etkileşim içerisinde olan, birliktelikleri hakkında ortak akıl üretebilen, sorunları çözme konusunda pozitif olan bireylerin sahip oldukları evlilik, uyumlu olarak tanımlanabilir. Bu uyumun yüksekliği evlilik yaşantısının sağladığı doyumu da arttırmaktadır (Tarhan, 2014 akt Öner, 2016: 7).

Evlilik doyumu, eşlerin evlilik yaşamlarından elde ettikleri memnuniyeti karşılar. Bu memnuniyet genel ve kişiye özeldir. Bireylerin ihtiyaçlarının tatmini evlilik doyumunu etkileyen en önemli faktördür. Genel doyum evlilik doyumu, bireysel doyum ise bireysel istek ve arzuların yerine getirilmesi olarak kabul edilir. Evlilikte doyum, birlikteliğin devamlılığı üzerindeki en temel göstergedir (Sığırcı, 2010 akt: Öner, 2016: 7-8).

Evliliğin başlangıcında genellikle romantizm seviyesi çok yüksektir ve evlilikten alınan haz ve doyum da yüksektir. Evliliğin ilerleyen aşamalarında anlaşmazlıklar ortaya çıkmaya başlar. Son dönem taahhüt dönemidir. Bu dönemde aşk devam eder ve mutlu bir evliliği olan bireylerde yoğun romantik duygular karşılıklı saygı ve derin aşk duygularına dönüşür. Aşk ve arkadaşlığın aynı anda yaşandığı evlilikler bu sebeplerden dolayı en iyi evliliklerdir (Çelik, 2006 akt Öner, 2016: 9).

2.2.Evlilik Doyumu İle İlgili Kuramsal Görüşler

Evlilik doyumu ile ilgili kuramsal kavramlar aşağıdaki başlıklarda açıklanacaktır.

2.2.1.Sosyal Mübadele Kuramlar

1959'da Thibaut ve Kelly tarafından geliştirilen sosyal değişim teorisi, kişilerarası ilişkileri araştırır. Sosyal değişim teorisi, ödüllere, sonuçlara ve karşılaştırmalara dayanmaktadır. Bu teorinin en önemli kavramlarından biri mini-maks stratejisidir. Bu stratejiye göre insanların tercih ettikleri ilişkiler, en çok (en

fazla) ödüllendirici ve en az (min) maliyetli ilişkilerdir ve bu ilişkileri sürdürme biçimleri farklıdır. Bu stratejide ödül, çizimden elde edilen haz veya doyum olarak açıklanırken; Maliyeti, bir kişinin performansını engelleyen bir durum olarak tanımlarlar. Bireyin ekonomik çıkarlarını, duygusal desteğini ve kaliteli zamanını tatmin etmesi olarak tanımlanan şey ödüdür. Maliyet ise kişinin olumlu davranışlarını engelleyen, zevkten ve tatminden uzak tutan bir unsurdur. Boşa harcanan emek, ekonomik değer kaybı bir bedeldir. Evlilik içindeki bireyler ödediklerini düşündükleri bedel sonucunda hak ettiklerini düşündükleri ödülü alamazlarsa ilişkide sorunlar oluşmaya başlar. Bu gibi durumlarda evlilik doyumu azalmakta ancak mutluluk düzeyi de düşmektedir. Bu öznel bir farklılık olarak değerlendirilebilir ve evliliğe ve çiftlerin durumuna göre değişiklik gösterebilir. Tutum ve değer benzerliği, bir ilişkideki ödüllerden biridir. Aynı tutum ve değerlere sahip olan veya birbirinin fikir ve konumlarını destekleyen bireyler, bireyler için karşılıklı ödüller oluşturacaktır. Teorisyenlere göre, bazen insanlar kendilerini nasıl değerlendireceklerinden emin değiller. Böyle kararsız bir aşamada, birbirinin öz değerlendirmeleri hakkında benzer fikirlere sahip iki kişinin benlik imajlarını doğrulamalarına ve doğrulamalarına yol açacak ve bu da bireyler için faydalı olacaktır (Curun, 2006 akt Öner, 2016: 11).

2.2.2.Yükleme Kuramı

Yükleme teorisi, sosyal psikolojide evlilik doyumunu açıklayan yaygın olarak kullanılan bir teoridir. Heider (1958), insanların gözlemledikleri durumları iç ve dış olmak üzere iki nedenden birine bağladıklarını belirtmiştir. İç nedenler Bunlar; tutum, çaba, yetenek, motivasyon ve kişilik özellikleri gibi bireyin hoşya giden özellikleridir. Dış nedenler; Çevre, gelenek, şans, yasa ve kişinin kontrolü dışındaki unsurlar. Fincham ve diğerleri (2000), yükeme ve doyum arasındaki ilişkinin çok güçlü olduğunu bildirmektedir. Buradaki ana kural, olumlu para çekme üzerindeki etkiyi azaltacak ve olumsuz para çekme üzerindeki etkiyi artıracak şekilde yapılan ücretlerin sendikanın memnuniyeti ile küçük düzeyde ilişkilendirilmesidir. Başka bir araştırmaya göre, düşük düzeydeki olumsuz özelliklerin daha yüksek evlilik doyumu ile ilişkili olduğu söylenmektedir. Bu durum sorumluluk tahmini ve nedensel ilişkilendirme gibi kavramlarla açıklanmaktadır. Nedensel katkılar, duruma yol açan faktörlerle ilgilidir. Başka bir deyişle, bir olayın meydana gelişini ve hastalığın ortaya çıkışını, kontrolünü,

bakımını ve yayılmasını açıklama özelliklerini içerir. Bu durumların yardımıyla takım çalışmasında nedensel doyum anlaşılır. Sorumluluğun atfedilmesi, keyfi bir durumdan sorumlu olması gereken kişiler için kullanılan bir terimdir. Sorumluluk, yetkileri kimin yürüttüğü ile ilgilidir. Öte yandan, nedensel yönlendirmeler, olaya neyin sebep olduğu ve neden olduğu ile ilgilidir (Öner, 2016: 12-14).

2.2.3.Öğrenme Kuramı

Bu kuramda koşullu bireylerin yaşadığı aşk duygularını ve evlilik ilişkilerini öğrenme kuramında olduğu gibi açıklar. Bu teori aynı zamanda bir öğrenme teorisi olarak da değerlendirilebilir. Bireylerin oluşturdıkları davranışlar pekiştireç olarak değerlendirilir ve öncelikle geçmiş deneyimlerin insanların birbirlerine karşı tutum ve davranışlarında etkili olduğu varsayılır. Öğrenme kuramına göre evli çiftlerin birbirleri için yarattıkları pekiştirme ve aktarımların miktarı, kişilerin evlilik doyumunu etkileyebilir (Öner, 2016: 13-14).

2.2.4.İncinme, Stres, Uyum Sağlama Modeli

Carney ve Bradbury (1995) bir model olarak incinme, stres ve koşullanmayı sundular. Bu model evlilik alanını dört kategoriye ayırmıştır. Bu kategoriler; Evliliğin sonuçları arasında stresli olaylar, kırılabilirliğe tolerans, uyum süreçleri ve evli yaşamın sürekliliği yer alır. Yüksek düzeyde kırılabilirlik 13 olan kişilerin evlilik yaşamlarından aldıkları tatmin ve istikrar duygusu zaman içinde çok değişmektedir. Psikodinamik bir bakış açısından, bazı kişilik özelliklerinin kırılabilirlik üzerinde etkisi vardır. Yaklaşımın üçüncü aşaması sorunlu olaylardan oluşmaktadır. Bu olumsuzluklara rağmen birey bu olumsuzluklarla baş edebilmeli ve bu duruma göre hareket etmelidir. Bu modele göre, hayattaki problemleri olaylar karşısında daha dayanıklı olan kişiler, evliliklerinden ve evliliklerinin süresinden daha memnun olacaklardır (Houser, 2009 akt Öner, 2016: 13-14).

2.2.5.Yatırım Kuramı

Yatırım teorisi 1980 yılında Rusbult tarafından ortaya atılmıştır. Teori, ilişkilerin kurulması, sürdürülmesi ve sona erdirilmesine odaklanır. Bu teori, 1959'da tanımlanan iki ara bağlantı teorisi kavramına dayanmaktadır. Bu teoriye göre, ekip

çalışmasından ne kadar çok zevk alırsa, ilişkisinden o kadar memnun olur. Benzer şekilde bireyin takım çalışmasından memnuniyeti azaldıkça ilişkiden aldığı memnuniyet de azalmaktadır. Teori üzerine yapılan çalışmalar, ilişki türlerine odaklanmaktadır (Öner, 2016: 13-14).

2.3.Yaşam Doyumu Kavramı

Yaşam doyumu, genel iyi oluş, öznel iyi oluş ve mutluluk gibi kavramlarla birlikte ele alınmaktadır. Kavramlar birbirinden farklı anlamlar taşısa da genel olarak yaşam doyumu adı altında tek çatı altında incelenmektedir. Mutluluk, kişinin yaşamı hakkında olumlu duygu, duygu ve düşüncelere sahip olması olarak tanımlanırken; Kişisel esenlik genellikle insanların kendi kişisel koşulları altında nasıl düşündükleri ve hissettikleri ile ilgilidir. Ayrıca genel iyi oluş ve yaşam doyumu, bireylerin öznel deneyimleri çerçevesinde olumlu ve olumsuz değerlendirmeleridir. Bu derecelendirmeler kişinin cinsiyeti, eğitim düzeyi, yaşı, inancı, sosyal ilişkileri, romantik ilişkileri gibi faktörler ile iş ve akademik yaşam, sağlık, içinde yaşadığı kültür gibi dış etkenler tarafından şekillenmektedir (Eren, 2022: 20-21).

Diener ve arkadaşları, literatür geliştikçe artan kanıtların, sağlık, uzun ömür, iş, gelir, sosyal ilişkiler ve sosyal faydaların yanı sıra daha yüksek yaşam memnuniyetinin bireyin yaşamını olumlu etkilediğini bildirmektedir. Bu nedenle, daha fazla arkadaş ve aile üyesi olan bireylerin yaşam doyumu daha yüksek olma eğilimindeyken, bu bireylerin daha yüksek özgüvene, sıcaklık ve liderlik yeteneğine sahip oldukları, sosyalleşme ve kendi yaşamlarını oluşturmaya yönelik eğilimlerinin daha yüksek olduğu öne sürülmüştür. İlişki doyumunun yanı sıra aşk stilleri de yaşam doyumuyla ilgili bir diğer kavramdır. Aşk kalıpları ve yaşam doyumu arasındaki ilişki kapsamlı bir şekilde çalışılmış olsa da, yetişkinliğin ortalarında böyle bir ilişkiye nadiren rastlanır. Ancak daha önce de belirtildiği gibi, Clemente ve arkadaşlarının (2020) oldukça yakın tarihli bir çalışmasında, aşk örüntüleri, yaş ve doyum arasındaki ilişki incelenmiş ve çalışmanın sonucunda şefkatli aşk, sahiplenici aşk ve rasyonel aşk arasındaki farklılıklar ortaya çıkmıştır. Ancak alan yazın incelendiğinde, yaşam doyumu ve aşk örüntüleri arasındaki ilişkiden çok, yaşam doyumu ile ilişki türleri (evli olmayan) arasındaki ilişkinin incelendiğine dikkat çekilmiştir. Yapılan araştırmalara göre eşler arasındaki yüksek ilişki doyumunun yaşam doyumunu da beraberinde getirdiği kanıtlanmıştır (Diener vd., 2000 akt Eren, 2022: 20-21).

2.4.İlişki Doyumu Kavramı

İnsanlar yaşamı iyileştiren deneyimleri düşündüklerinde, önce mutluluğu tatmin edici bir ilişki olarak düşünürler. Bu kavram yaşam kalitesinin yaratılmasında önemli bir etken olsa da başlı başına mutluluk getirmez. İlişki doyumu literatürde farklı tanımları olan bir kavramdır. Birçok çalışmada mutluluk, uyum, istikrar gibi kelimelerle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Benzer şekilde Vangelisti (2004) ilişki doyumunu ilişkilerde istikrar, kalite, doyum ve uyum olarak tanımlamaktadır. İlişki doyumu, romantik ilişkiler araştırmalarında sıklıkla kullanılan bir değişkendir. İlişkinin genel kalitesini değerlendirmek için kullanılır. İlişki doyumu birçok çalışmada mutluluk ve kalite ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Bireylerin ilişkileri hakkında öznel ölçütlerine göre yaptıkları ilişki değerlendirmelerinde, sonuç olumlu olduğunda birey ilişkiden doyum alırken, sonuç olumsuz ise ilişkiden doyum hissetmez. İlişki doyumu, romantik bir ilişkide duygu, düşünce ve davranışların değerlendirilmesi için çeşitli kriterler içerir ve ilişki değerlendirmesinin ana alanlarından biridir. Bu çalışmada ilişki kavramı, bireyin partneriyle duygusal ihtiyaçlarını karşıladığı romantik bir ilişki çerçevesinde ele alınmaktadır. Sağlıklı romantik ilişkiler, iyi fiziksel ve zihinsel sağlıkla ilişkilidir. Romantik bir ilişki kurmadaki başarı, kişinin yaşam doyumunu, mutluluk ve güvenlik duygularını etkileyen faktörlerden biridir. İnsanların hayatlarını devam ettirebilmeleri için fizyolojik ihtiyaçları kadar duygusal ihtiyaçları da vardır. İnsanlar genellikle bu duygusal ihtiyaçlarını romantik bir ilişki yaşayarak tatmin ederler. Romantik ilişki türü bazen bire bir ilişki, bazen de bire bir ilişkilerin söz konusu olduğu özel bir durum ya da kişinin partnerine karşı hissettiği duyguları ifade eden bir tanımdır (Terzi ve Özbay, 2016 akt Şimşek, 2021: 169-185).

2.5.Evlilik Doyumu Kavramı

Evlilik kurumu medeni kanunla düzenlenir. Hukukta evliliğin tanımına dair net bir ifade bulunmamakla birlikte 18 doktrin incelenirken farklı tanımlamaların yapıldığı belirtilmektedir. Bu tanımların ortak noktalarından yola çıkarak evlilik; Kanunların gerektirdiği şartlar sağlanarak iki kişi arasında devam eden bir ortaklık olarak ifade edilebilir. Bir başka tanıma göre evlilik; eşlerin birbirlerine, çocuklarına ve her iki tarafın akrabalarına karşı sorumluluklarını belirleyen ve toplumsal düzen için gerekli

görülen birlikteliktir. Toplumun en küçük birimi ailedir ve aile üyeleri arasında yakın bir bağ vardır. Toplumsal olarak kabul edilen aile kavramının ön koşulu evliliğdir. Evlilik, bir erkek ve bir kadının birliğini onaylayan bir cezadır. Birlikten doğan çocukların belirli bir statü kazanabilmesi için eşlerin evli olması gerekir. Evli bireylerin çocuklarının sorumluluklarını birlikte üstlenmeleri beklenir. Tarihçi John Boswell'e göre ortaçağ Avrupa'sında gerçekleşen evliliklerin çoğunluğunun amacı, aile topraklarının parçalanmasını önlemek ve işgücünü artırmak için çocuk sahibi olmaktır. Mevcut aşk evliliği tanımına uyan evlilikler, on sekizinci yüzyılın sonuna kadar ortaya çıkmadı. Evlilik, bireylerin kişisel ve sosyal gelişimini destekleyen faktörlerden biridir. Evlilikten maddi ve manevi getiriler elde etmek eşleri olumlu yönde etkiler ve çevreye faydalı bireyler olmalarına katkı sağlar. Evliliği inceleyen bazı araştırmacılar, evliliği insanları mutlu eden bir olgu olarak görmektedir. Evliliklerinde mutlu olan kişilerin hem mesleki hem de sosyal yaşamlarında mutlu olma olasılıkları daha yüksektir (Koca ve Yüksel, 2017 akt Öztürk, 2020: 19-20).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

EVLİLİK BEKLENTİSİ VE TEMEL PSİKOLOJİK İHTİYAÇLARIN TATMİNİ

3.1.Evlilik Tutumları

Bireyin algıladığı ve anladığı bir kişiye, duruma, olaya, şeye veya duyguya karşı bir tutumu olabilir. Uyarıcının kendisi ve bireyin özellikleri, bireyin herhangi bir uyarıcıya karşı tutumunu şekillendirebilir. Örneğin bir bireyin sokakta gördüğü bir kediye karşı tutumu, kedinin boyu, rengi ve yaşı gibi sebeplerin yanı sıra bireyin hayvanları ve özellikle kedileri sevip sevmediği gibi bireyden kaynaklanan sebeplerden de etkilenebilir. Tutum, bir bireye atfedilen ve düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını psikolojik bir şey etrafında düzenli olarak şekillendiren bir eğilimdir. Bir durum, bireyin düşünce, duygu ve davranışlarını birbiriyle uyumlu hale getirerek etkiler (Kağıtçıbaşı, 2003 akt Şahin, 2019: 37).

Tutumlar önce aile tarafından şekillenir, ardından sosyal çevre de katkıda bulunur. Kişisel deneyimler de durumların oluşmasında etkilidir. Sosyal açıdan önemli durumlar aile, akran grupları, medya ve sosyal gruplar aracılığıyla öğrenilir. Bireyin ailesi, akranları, çevresindeki diğer sosyal gruplar ve maruz kaldığı medya da evlilik ve diğer tutumlarını etkileyebilir. Bireyin evlilik kurumuyla ilgili duygu, düşünce ve davranışları evlilik durumu olarak tanımlanabilir. Blagojević (1989), bireylerin evlilik tutumlarının aileleri, arkadaşları, medya ve diğer kurumlar tarafından şekillendiğini belirtmektedir. Öte yandan Prior ve Roger (2001) evliliğe yönelik olumlu ya da olumsuz tutumların kuşaktan kuşağa “kuşaklar arası aktarım” adı verilen bir şekilde aktarıldığını belirtmektedir. Evlilik durumları, diğer durumlar ve okumalar gibi öğrenilir ve benzersiz bir şekilde geliştirilebilir. Evlilik eğilimlerini etkileyen çeşitli faktörler olabilir. Bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını şekillendiren değişkenler arasında ailenin yapısı ve aile içi çatışmalar yer almaktadır. Düzgün aile ilişkileri ile çocuklara yönelik olumlu evlilik tutumları arasında bir ilişki vardır. Evlilik tutumları duruma göre şekillenebilir - anne-babanın boşanmış olup olmaması ve anne-baba evliliğinde uyum ya da anlaşmazlık durumu, anne-babasından boşanmış kişilerin evlilik tutumlarının olumsuz olduğu tespit edilmiştir. Ev ve ailesine karşı tutumları olumsuzdur. Çocuğun içinde büyüdüğü aileyi kuran anne-babanın sosyal statüsü ve

uyumu ve özellikle anne-babanın evliliğe yönelik tutumları çocuk yaşta evlilik tutumlarını şekillendirebilmektedir. Aile ve bireyin kendisi dışında, arkadaşlar, medya (örneğin televizyon, internet, dergiler), dini kurumlar, yönetim ve okullar gibi diğer kurumlar evlilik tutumlarını etkileyebilir. Aile, tutum ve değerlerin oluşumunda birim ve en etkili mekanizma olarak bulunsa da, bireylerde evliliğe yönelik tutumları etkileyen başka değişkenlerin de olduğu belirtilebilir. Bu değişkenlerden biri de cinsiyettir. Evliliğe yönelik tutumlar da cinsiyetler arasında farklılık gösterebilir. Evlilik ve cinsiyet trendleri araştırmasında farklı sonuçlar elde edilmiştir. Tarhan'ın (2007) araştırmasında erkeklerin romantik ilişkilerde sevişmek ve seks yapmak istedikleri ortaya çıkmıştır. Öte yandan kadının, erkeğin beklediğinin aksine cinsel aktivitede bulunmaya istekli olduğu, sevgi ve şefkat yaşadığı tespit edilmiştir (Tarhan, 2007 akt Şahin, 2019: 37- 39).

Evlilik dışında birlikte yaşama nedeniyle Batı toplumlarında evlilik yaşı yükselmiş ve evlilik popülaritesini kaybetmiştir. Evlilik dışında birlikte yaşamanın insanları evliliğin çerçevelediği kurallardan kurtardığı ve uzun süreli ilişkilere katkı sağladığı belirtilse de evlilik dışı birlikte yaşamanın evlilik kurumunu ciddi şekilde zedelediği görülmektedir. Evlilik dışında birlikte yaşamak bireylerin evlilik doyumlarını azaltmış, çiftlerin birbirleriyle daha az zaman geçirmelerine, anlaşmazlıkları çözmede sorun yaşamalarına ve bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını olumsuz etkilemiştir. Buna göre her geçen gün artan evlilik dışı birlikte yaşamanın bireylerin evlilikle ilgili ihtiyaç ve beklentilerini azalttığı ve evliliğe yönelik olumsuz tutumlara yol açtığı söylenebilir. Ekonomik durum, bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını etkileyen faktörlerden biridir. Thorthon ve Freedman'a (1982) göre sosyal ve ekonomik faktörler evlilik ve evlilik tutumlarını etkiler. Örneğin, 1970'lerin ekonomik krizi, evlilik kalıplarını ve dolayısıyla evliliğe yönelik tutumları etkilenmiştir. Zamanla evlilik cazibesini ve değerini kaybederken, yalnız olmak ve evlenmeden yalnız yaşamak daha kabul edilebilir bir seçenek haline gelmiştir (Thorthon ve Freedman, 1982 akt Şahin, 2019: 297-303).

Ekonomik koşulların bireyin davranışları üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Bu nedenle ekonomik koşullar evliliğe ve evliliğe bakış açısını şekillendirebilir. Bireyin cinsiyeti ve yaşı gibi değişkenlerin yanı sıra dini inançları da evliliğe yönelik tutumlarını etkileyebilir. Gürhan'a (2010) göre din, bireysel ya da

kolektif insan yaşamının her aşamasında en derin yönleriyle hissedilen bir olgudur. Aslında din, belirli insan davranışlarını içeren bir kurum değildir. Başlangıcından bu yana hemen hemen tüm insan eylemlerine öyle ya da böyle damgasını vurmuş bir sistemdir. Din, evlilik tutumlarını ve evlenme isteğini etkileyebilecek önemli, belki de benzersiz şekilde anlamlı bir disiplindir (Gürhan, 2010 akt Şahin, 2019: 58- 80).

3.2.Evlilik Tutum ve Beklentisi

Günümüzde modernitenin hayatımıza girmesi, kentsel ve endüstriyel değişimler, internetin yaygın kullanımı gibi nedenlerle insanların değer yargılarındaki değişimler evliliğe bakışı etkilemektedir. Bunların yanı sıra yaş, cinsiyet, aile tutumları, gelir düzeyi, evlilik dışı birlikte yaşama, inanç ve eğitim seviyesi gibi değişkenler de evliliğe yönelik tutumları etkilemektedir. Evlilik kurumundaki değişim süreci, bireylerin evliliğe ve aile oluşumuna yönelik planlarını ve tutumlarını etkilemektedir. Evliliğe bakış açısı ve evliliğe ilişkin fikir ve görüşler evliliğe yönelik tutumlar olarak tanımlanabilir. Evliliğin konumu, bireylerin evlilikten beklentileri, evliliğe ve gelecekteki aile ilişkilerine yükledikleri anlamlarla ilgilidir. Evliliğin, bir ailenin oluşumu, bireyin maddi ve manevi ihtiyaçlarının giderilmesi ve toplumun temelinin oluşması yolunda bir adım olduğu düşünüldüğünde, evliliğe yönelik tutumların anlaşılması önemlidir (Willoughby 2010, akt Devecioğlu, 2020: 105-131).

Evlilik öncesi verilen kararlar kişinin hayatını tamamen etkiler. Bireylerin evlilik sonrası uyumla ilgili beklentilerinin karşılanmaması boşanmaya neden olabilmekte ve yaşam doyumlarını etkileyebilmektedir. Bu tutum, bireylerin evlilik öncesi evlilik tutumlarının anlaşılmasını önemli kılmaktadır. İlişkiye ilişkin tutum ve beklentiler, ilişkinin sürdürülebilirliğini ve ilişki hakkında alınacak kararları etkileyen önemli faktörler olarak kabul edilebilir. Evliliğe ilişkin olumlu ve olumsuz tutumlar. İlişki doyumu, ilişkilerle ilgili inançlar, evlilik kararları ve ilişkide benimsenen sonraki davranış kalıpları. Olumlu tutumlar evlilik ve aile hayatı hakkında olumlu inançları içerirken olumsuz tutumlar evlilik ve aile hayatı hakkında olumsuz inançları içerir. Blagojević'e (1989) göre, bireyin çocukluk döneminde aile içinde yaşadığı deneyimler, onların evliliğe ve aile yaşamına yönelik tutumlarını şekillendiren bir faktördür. Çevresel faktörlerin etkisiyle bireyler istedikleri evlilik türünü, evlilikten beklentilerini ve evliliğe yönelik tutumlarını oluştururlar. Araştırmalar, bireylerin ebeveynlerinin

medeni durumunun ve ailedeki davranış kalıplarının, bireylerin ilişkilerine yönelik tutumlarını ve romantik ilişkilerinin özelliklerini tahmin edebileceğini göstermektedir. Çocuklar, ebeveynlerinin nasıl ilişki kurduğunu öğrenerek kendi rollerini oluştururlar. Anne-babası boşanmış çocukların yetişkinlikte evliliğe karşı olumsuz bir tutumu vardır (Blagojević 1989, akt Devecioğlu, 2020: 217-238).

Evlilik kurumunun değişmesi ve evlilik rollerine yönelik tutumların değişmesi nedeniyle evliliğe yönelik tutumlar üzerine araştırmalar artmaya başlamıştır. Evliliğe yönelik tutumlardaki değişiklikler, evliliği kurumsal yapıdan uzaklaştırmakta, değerler yapısını etkilemekte ve eşlerin karakterini ön plana çıkarmaktadır. Evliliğe yönelik tutum değişikliğinin boşanma oranlarının artması, evlilik dışı birlikte yaşama, evlilik dışı çocuk sahibi olma gibi nedenlerden kaynaklandığı açıktır. Evlilik yaşının artması, evlilik sayısının azalması gibi değişimler kısacası bu değişim süreci gençlerin evliliğe yönelik tutumlarını olumsuz etkilemekte, evlilik kurumuna ve aile değerlerine olan inançlarını azaltmaktadır. Evliliğe yönelik tutum ve beklentilerin değişmesiyle birlikte evliliğin kurumsal bir yapı olarak işlevini yitirdiği ve evlilik kavramının anlaşılması zor bir yapıya büründüğü görülmektedir. Evlilik kararlarını ve bireylerin evliliğe yönelik tutumlarını etkileyen birçok değişken vardır. Evliliğe yönelik tutumların, deneyim yoluyla edinilen romantik ilişkilerle ilgili inançları ve duyguları içeren bilişsel bir şemaya dahil edilmesi daha olasıdır. Bireylerin evliliğe yönelik olumlu ve olumsuz tutumları, ilişkilere yönelik inançları ve ilişkilerindeki davranış kalıpları, bireylerin evlilikle ilgili davranışlarını ve kararlarını etkilemektedir. Evliliğe yönelik olumlu tutumlar, bireylerin kişisel ilişkilerini sürdürme çabalarını artırır ve davranışlarını buna göre şekillendirir (Waller ve McLanahan, 2005 akt Devecioğlu, 2020: 53- 67).

Evliliğe yönelik tutumların eş seçimine yönelik tutumları da kapsadığı düşünülebilir. Havighurst'e (1972) göre, bireylerin eş seçimine ve evliliğe yönelik tutumları gençlik yıllarında şekillenmeye başlar. Bireylerin kişisel özellikleri, ilişkilerdeki deneyimleri, aile yaşantıları ve bu doğrultuda oluşan beklentileri eş seçimine yönelik tutumlarını etkileyebilir. Yüksek beklentiler, gerçek dışı inançlar ve geçmiş deneyimlerden çıkarılan yanlış sonuçlar doğrultusunda oluşan tutumlar, eş seçim sürecine yansiyarak bireyleri "ideal partner" arayışına yöneltebilir. Eşlerin katılımıyla romantik ilişkilere ilişkin işlevsel olmayan inançları ölçen bir ölçek

geliştiren bir çalışmada, işlevsel olmayan inançlar ile evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiş ve aralarında negatif bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, gerçekçi olmayan inançlar ve yüksek beklentiler evlilik uyumunu azaltır. Beklenti, gerçekleşmesi arzulanan ve umulandır. İkili ilişkiler, bireylerin karşılıklı beklentileri üzerinden şekillenir. Evlilikte de çiftlerin beklentileri konusunda net olması önemlidir. Evlilikten beklentiler, toplumsal normları (normatif) veya bireysel beklentileri (bilişsel) yansıtabilir. Çiftler birbirlerine yönelik ebeveynlik, dostluk, cinsellik, samimiyet, eşitlik, saygı gibi konularda beklentilere sahiplerdir (Havighurst, 1972 akt, Devecioğlu, 2020: 14).

Evlilik beklentilerinin epigenetik modeline göre, evlilik beklentilerinin ideal partner, cinsel tatmin ve sosyal, fiziksel, duygusal, finansal güvenlik ihtiyaçlarının karşılanması dahil olmak üzere beş farklı kaynaktan geldiği belirtilmektedir. Erkekler yoğunlukla, evrimsel anlamda sağlıklı bir şekilde üreyebilme mesajını aldıkları fiziksel çekiciliğe yönelik beklentiler oluştururken, kadınlar ise yoğunlukla ekonomik güç elde edebilmeye, çocuğuna bakabilecek bir partner ile birliktelik sağlamaya, iyi bir sosyal statüye sahip olabilmeye yönelik beklentiler oluşturmaktadır. Bireylerin evlilik ilişkisinden duygusal ve kişisel olarak tatmin olması beklenmektedir. Evlilik birlikteliği içerisinde, özellikle duygusal gereksinimleri tatmin edilebilen birey, bu birlikteliğe daha fazla anlam yükleyerek ve sürmesini ister. Özetlemek gerekirse; beklentiler, evliliğin kalitesi ve süresi üzerinde etkilidir. Yapılan araştırmalar evliliğe ilişkin beklentilerin evrensel nitelik taşımakta olduğunu göstermektedir. Evlilikler karşılıklı beklentilere dayandırıldığı için, bu süreçte karşılanmayan beklentilerin evlilik ilişkisinde sorunlara yol açması muhtemeldir. Beklentileri farklı olan bireylerin memnuniyet seviyeleri düşecek ve zaman içerisinde uzaklaşmaya başlayacaklardır. Gerçekleştirilen çalışmalar, yüksek ve gerçekçi olmayan beklentilerin karşılanamadığı takdirde mutsuzluğa sebep olduğunu ortaya koymaktadır (Foster 2007 akt, Devecioğlu, 2020: 17).

3.3.Kadın ve Erkeklerin Evlilikten Beklentileri Arasındaki Farklar

Evlilik birlikteliği içerisinde çiftler birbirlerine bazı misyonlar yüklemektedir. Bireylerin yüklendiği sorumluluklar ile eşlerinin beklentileri arasında ortak noktalar olduğu gibi farklılıklar da olabilmektedir. Beklentiler ve üstlenilen roller arasında

farklılıklar olması da evlilik içerisinde karşılaşılan bir diğer sorundur. Toplumdaki erkeklik rolleri, erkeklerin kadınlara karşı baskın, güçlü, saldırgan ve baskın olması yönündeki beklentileri içerir. Özellikle geleneksel, ataerkil yapının inşa ettiği erkeklik tanımı; kadının eşitliği fikrini reddetmekte ve kadınların akıl ve duygularına göre değil, fiziksel özelliklerine göre değerlendirilmesine neden olmaktadır. Bu anlayış erkekleri kadınları küçümsemeye teşvik etmektedir. Cinsiyetler arası rol ve sorumluluklarına ilişkin tutum ve davranışların oluşumu da sosyalleşme sürecinin etkisi altında gerçekleşmektedir. Yüklenen roller ve sorumluluklar eşitsizliğe ve tutum farklılıklarına yol açsa da, bu sorunlar karşılıklı anlaşmayla çözülebilecek ve dengelenebilecek olgulardır (Sokolsi ve Hendrick, 1999 akt Dalan, 2020: 12).

3.4.Temel Psikolojik İhtiyaçlar

Kendi kaderini tayin teorisi (CBS), insan davranışını anlamak için kapsamlı bir çerçeve sağlayan bir teoridir. Teori, öz değerlendirmeye dayanır ve içsel ilginin ve dışsal ödüllerin insan davranışı üzerindeki etkilerine odaklanır. Teori, duygusal, bilişsel ve davranışsal süreçleri anlamak için psikolojik ihtiyaçları ve motivasyonel yönelimi kullanır. Başka bir deyişle, teoride, insanların doğuştan gelen ve evrensel olan üç temel ihtiyacı olduğu ve bu ihtiyaçların sosyal bağlamlar, motivasyon, davranış, performans, esenlik ve kişisel gelişim ile karşılandığı varsayılmaktadır. Teori ayrıca ergenin psikososyal gelişimini etkileyen ebeveyn mekanizmalarını ve dinamiklerini kapsamlı bir şekilde açıklamaya çalışır. KBK, ebeveyn mekanizmalarının ve dinamiklerinin TPE'ler, yani bağlantılılık, yeterlilik ve özerklik yoluyla ergen psikolojik gelişimini etkilediğini savunmuştur (Gümüştan, 2020: 5).

3.4.1.Öz Belirleme Kuramı

Öz belirleme kuramı, kendi kendini yönetme olarak tanımlanmaktadır. Özerklik, davranışlar başlatılırken ve düzenlenirken karar verme, iradeli olma ve tercih yapma olarak da tanımlanmaktadır. Kişinin tercihleri ve kararları üzerinde kontrol sahibi olmasıdır. Kişinin davranışlarını dışsal kaynaklar yerine kendisinin düzenlemesidir. KBK'ya göre özerkliğin, bağımsızlık kavramı ile karıştırılmaması gerekmektedir. Bağımsızlık, başkalarının rehberlik veya desteğine ihtiyaç duymadan eylemlerini özgür bir şekilde yönetebilmedir. Özerklik ise davranışları seçme ve

başlatmada iradeli, gönüllü, uyumlu ve kurallarla bütünleşmiş bir işleyişi içermektedir. Diğer bir deyişle başkalarıyla bağlantıyı kesmeden, kişinin davranışlarını kendi isteğiyle gerçekleştirmesidir (Gümüştin, 2020: 6).

3.4.2. Temel Psikolojik İhtiyaçlar ve İlişki Doyumu

Arkadaşlık, ebeveynler ve çocuklar arasındaki aile ilişkileri ve romantik ilişkiler dahil olmak üzere her türlü ilişkiye yakın ilişkiler denir. Afinite etkileşimlerinin ilişkinin niteliğine göre farklılık göstermesi, bu ilişkilerin birbirinden ayrılmasına olanak sağlar. Yukarıda açıklanan yakınlık etkileşimleri, yakınlık davranışlarının ve yakınlık deneyimlerinin bir kombinasyonundan oluşur. Bir kişinin yakın ilişkilerde sergilediği gözlemlenebilir davranışlar, yakınlık davranışları olarak tanımlanır. Bir kişinin yakın etkileşimler sırasında algıladığı ve hissettiği sıcaklık, çekicilik, zevk ve aşk gibi her şeye samimi deneyimler denir. Hayatta birçok farklı insanla yakın ilişkiler kurulabilir. Branden (1988), romantik aşkla insanların belirli ihtiyaçları karşıladığını belirtir. Bu gereksinimler arasında; Duyguları paylaşmak, duygusal kapasiteyi ortaya çıkarmak, başkalarının gözünde takdir edildiğini hissetmek, cinsel doyum sağlamak, uyarılmayı canlı tutmak gibi ihtiyaçlar vardır. Bu ihtiyaçların karşılanması, insanların hayatlarını en güzeli olarak tanımlamasını sağlar ve bu değerler romantik aşka duyulan ihtiyacı gösterir. Romantik ilişkilerin oluşumu ve gelişimi sırasında bir takım aşamalar vardır. Bu aşamalardan itibaren her iki taraf da kendi içindeki çekiciliği ve heyecanı hissettiğinde kendini gösterir. İlk aşamaya bakıldığında, çekicilik ve uyarılma genellikle diğerinin fizyolojik özelliklerine atfedilebilir. Bir sonraki aşamaya gelindiğinde ise insanların duygu, düşünce ve değerlerinin fiziksel özelliklerin ötesinde ortak yönlerini bulması, aralarındaki etkileşimin gücünü arttırmaktadır. Test edilen bu evrelerin süreleri birbirinden farklılık gösterse de, süre ne kadar uzun olursa olsun romantik bir ilişkiye dönüşebilir. Romantik ilişkilerde, ilişkideki eşlerin sağlığı ve rahatlığı önemlidir. İnsanlar eşlerine farklı şekillerde yardım ederler. İlişkide ihtiyaçların karşılanmasına öncelik verilir. İlişkide bulunan kişinin eşine sağlanan yardım; Bilgi verme, sevgi, ilgi, zaman ve dostluk şeklinde olabilir. Bu yardım hiçbir karşılık beklemeden yapılır. Tüm bu araçların ilişkiden elde edilen doyumla yakından ilişkili olduğuna inanılabilir. İnsan yaşamının birçok alanında kendini gösteren ilişki doyumunun birçok tanımı vardır.

Vaughn ve Baier'e (1999) göre ilişki doyumu kavramı, bir kişinin ilişkisinin öznel değerlendirmesidir. Olumlu değerlendirmeler ilişkiden duyulan memnuniyeti,

olumsuz değerlendirmeler ise doyum eksikliğini gösterir. İlişki doyumunun sağlanması, kişilerin mutluluğu ve ilişkinin devamı için büyük önem taşıtmaktadır. (Vaughn ve Baier, 1999 akt Yarkın, 2013 : 38-40).

Spainer ve Lewis'e göre, ilişki doyumunu sadece genel doyum değildir; Ayrıca arkadaşlıktan memnuniyet ve bir ilişkide seks gibi daha özel durumları da kapsar. İlişki doyumunu, bir kişinin evlilik ilişkisine dayalı olarak hissettiği memnuniyet ve mutluluk derecesi olarak da tanımlanır. Ayrıca bir ilişkiden alınan doyum, kişilerin mutluluğu ve duygusal refahı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu gibi, ilişkinin devamı üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir sahiptir (Yarkın, 2013: 40).

Başarılı ilişkiler, birçok insanın mutluluğunun ve yaşamlarındaki anlamın temelini oluşturur. Burger'e (2006) göre hayattaki değerli şeyler sıralandığında, yakın ilişki içinde olduğunuz kişi, kişisel başarılarınız ve maddi varlıklarınız ilk sırada gelir. Romantik bir ilişki de bir tür yakın ilişki olarak kabul edilir. Bir kişinin belirli bir ortağa bağlanma tarzının, o eşle hissettiği ihtiyaın tatmini tarafından belirlendiğine inanılmaktadır. Yetişkin ilişkilerinde, yanıt verme, başkalarının bağlılık, özerklik ve yeterlilik ihtiyaçlarını desteklemek olarak anlaşılabilir. Duyarlılık ve tepkinin, bireyin çağrışım ihtiyaını desteklediği bilinmektedir. Ayrıca, yetişkinler arasındaki sağlıklı ilişkilerin karşılıklı olmasını sağladığı için bağımsızlığın desteklenmesi fikri güvenli birliktelikte çok önemlidir. Öte yandan, sağlıklı yetişkin ilişkilerinde, her bir eşin diğerinin bağımsızlığını desteklemesi gerekir. Ancak, bu desteği sağlamak bazen karmaşık ve zor olabilir. Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall'a (1978) göre, çoğu araştırma, erken çocukluk döneminde bakıcılarla etkileşimlerine bağlı olarak bireysel olarak değişen bağlanma türleri geliştirmeye odaklanmıştır. Bowlby erken yaşlarda oluşan bağlanma örüntüsünün yetişkinliğe kadar uzandığını belirtmektedir. Bu nedenle, birincil çağrışım ilişkilerinin sonraki kişilerarası davranış ve duyguları düzenlemede etkili olması beklenir. Sonuçlar, yetişkin bağlanma türlerinde evre ile sağlıklı ilişkiler açısından güvenli bağlanmanın önemini vurgulamaktadır. Son yıllarda yapılan araştırmaların sonuçlarına göre, bir bireyin belirli bir kişiye bağlılığı, yalnızca muhatap olduğu tipik bireye karşı değil, o bireyden belirli bir zamanda edindiği deneyimler yoluyla da çevresine karşı etkili olabilmektedir. Tüm bu literatür incelendiğinde, toplumu oluşturan insanların sağlıklı bir şekilde gelişebilmeleri ve

sosyal hayata entegre olabilmeleri için temel psikolojik ihtiyaçların tespit edilip karşılanması önemli olduğu anlaşılmaktadır. İnsanların sosyal çevresinin temel psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması kişi üzerinde olumlu bir etki yaratırken, karşılanmaması ise olumsuz bir etki yaratır. Temel psikolojik ihtiyaçlar olan özerklik, yeterlilik ve birliktelik ihtiyacı karşılandığında, insanlar amaçlarına ulaşabilir, seçimlerini bağımsız olarak yapabilir, kararlarını ve davranışlarını seçimleri çerçevesinde uygulayabilir, taşıyabilme becerisine ve kararlılığına sahiptir. Ancak kişilerin hayatlarında önemli bir yere sahip olan partnerleri ile kurdukları ilişkiden elde ettikleri ilişki doyumu, kişilerin iyi olma hallerinde belirleyici bir faktör olarak görülmektedir (Ainsworth vd., 1978 akt Yarkın, 2013: 43).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

4.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, betimsel araştırma yöntemlerinden olan genel tarama modeli kullanılmıştır. Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrenden, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümünü veya ondan alınacak bir grup, örnek veya örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 1998).

4.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye Cumhuriyeti Ordu ili üzerinde yaşayan 18 yaş üzeri, romantik ilişkisi olan, evli ve nişanlı insanlar oluşturmaktadır. Örneklem grubu 18 yaş üzeri evlilik ile ilgili planları olan veya olmaya hazırlanan kişilerce seçilmiştir.

4.3. Veri Toplama Araçları

4.3.1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Katılımcıların kişisel bilgilerinin alınması için Yaşları, Cinsiyetleri, Medeni durumları, Evli veya nişanlı iseniz birlikteliklerinin türü, Eğitim seviyelerinin sorulduğu formdur.

4.3.2. Evlilik Beklentisi Ölçeği

Evlilik Beklentisi Ölçeği (Marriage Expectation Scale): Evlilikten beklentileri ölçmek için Jones ve Nelson (1996) tarafından geliştirilmiştir. 40 maddelik, 5'li likert tipi tek boyutlu bir ölçektir. Ölçek sonucu alınacak düşük puanlar evlilikten kötümser beklentiyi, yüksek puan ise idealist beklentiyi, ortalama puan ise gerçekçi beklentiyi göstermektedir. Ölçekten alınacak en düşük puan 40 iken en yüksek puan ise 200"dür. Sıfır ile 85 puan aralığı kötümser, 86-96 puan aralığı gerçekçi, 97-200 puan aralığı idealist beklenti olarak sınıflandırılmıştır. Jones ve Nelson tarafından yapılan ölçeğin geliştirme çalışmalarında test tekrar test güvenirlik katsayısı 0,80, iç tutarlılığını belirlemek için hesaplanan Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise 0,79 olarak bulunmuştur.

Evlilik Beklentisi Ölçeği Özsoysal, Baş, Aysan (2016) tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi'nde 440 öğrenci ile yapılan güvenirlik çalışmasında ise ölçeğe ilişkin Cronbach Alfa katsayısı 0.93 olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte ölçek 92 kişiden oluşan gruba 4 hafta aralıkla uygulanmış ve bu iki uygulama sonrasında grubun ölçeklerden aldıkları toplam puanlar arasındaki korelasyon katsayısı hesaplanmıştır. Test güvenirliği kapsamında elde edilen korelasyon katsayısı ($r=0.97$) ölçeğin test-tekrar test güvenirliğinin oldukça iyi düzeyde olduğunu göstermektedir.

4.3.3. Temel Psikolojik Tatminleri Ölçeği

Bu ölçek Deci ve Ryan (2000) tarafından oluşturulmuş ve Kesici ve ark. (2003), tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılmıştır. Temel Psikolojik İhtiyaçlar Ölçeği 21 maddeden oluşmaktadır. Çok Doğru ve Hiç Doğru Değil (1) arasında değişen 5 dereceli Liket tipi bir ölçektir. Özerklik ihtiyacı, yeterli ihtiyacı ve ilişkili olma ihtiyacı olmak üzere üç alt ölçeği vardı. Ölçeğin güvenirliğini belirten iç tutarlık katsayıları özerklik ihtiyacı için 0.73, yeterli ihtiyacı için 0.61 ve ilişkili olma ihtiyacı için 0.73'dür. Ölçeğin toplam güvenirlik katsayısı 0.76 bulunmuştur.

4.3.4. Aşk Yaşamı Doyumu Ölçeği

Öğrencilerin aşk yaşam doyumlarını değerlendirmek amacıyla (Neto, 2005) tarafından geliştirilen Aşk Yaşamı Doyumu Ölçeği, 5 maddeden ve tek alt boyuttan (aşk doyum) oluşan 7'li Likert tipi ("1" Kesinlikle katılmıyorum "7" Kesinlikle katılıyorum) bir derecelendirme içermektedir. Ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar, aşk yaşam doyumunun yüksek düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliği için uygulanan açımlayıcı faktör analizinde faktör yükleri .78 ile .92 arasında sıralanan toplam varyansın %73,7'sini açıklayan tek faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .65 ile .86 arasında sıralandığı görülmüştür. Ölçeğin iç tutarlık güvenirlik katsayısı, ölçeğin tüm maddeleri için .91 olarak bulunmuştur.

4.4. Veri Analiz Yöntemleri

Çalışmanın katılımcılarına ilişkin verilerin analizinde SPSS v26 kullanılmıştır. Öncelikle veri girişleri ve kayıp veriler kontrol edilmiştir. 1 katılımcının verileri uç değer olarak kabul edilip kalan 419 katılımcının verileri üzerinden analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uygunluğu belirlemek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri incelenmiştir. Verilerimizin çarpıklık ve basıklık değerleri -0.69 ile 0.61 aralığında çıkmıştır. Veri setinin büyüklüğü, çarpıklık basıklık değerlerinin -1.0, +1.0 aralığında olması, histogram ile beklenen olasılık grafiklerinin normal dağılıma yakın olması nedeniyle veri setinin normal dağılım gösterdiği kabul edilmiştir. Bu nedenle de çalışmada parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Sürekli değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için “Pearson Korelasyon Analizi” kullanılmıştır. Grup sayısının iki olduğu kategorik değişkenlerin AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları arasındaki farklılığı tespit için “Bağımsız Örneklem T-testi”; grup sayısının ikiden fazla olduğu kategorik değişkenler için ise “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. EBÖ ve TPİTEÖ alt boyutlarının Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ) puanlarını yordayıp yordamadığını sınamak için “Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi” kullanılmıştır. Hipotez sınamalarında anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

BULGULAR

5.1. Katılımcıların Sosyodemografik Bilgileri

Çalışmaya ilişkisi olan 419 katılımcı dahil edilmiştir. Bu katılımcılara ilişkin sosyodemografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Sosyodemografik Bilgiler

	<i>n</i>	%
Yaş		
18-36	321	76.61
37-60	98	23.39
Cinsiyet		
Kadın	317	75.66
Erkek	102	24.34
Medeni Durum		
Evli	249	59.43
Flörtüm var	140	33.41
Nişanlı	30	7.16
Birliktelik Türü		
Görücü Usülü	54	12.89
Aşk Evliliği	255	60.86
Eğitim Durumu		
İlköğretim	17	4.06
Lise	64	15.27
Ön Lisans	64	15.27
Lisans	215	51.31
Lisansüstü	59	14.08

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların 321’inin (%76.61) 18-36, 98’inin (%23.39) 37-60 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Cinsiyet açısından 317 kişinin (%75.66) kadın, 102 kişinin (%24.34) erkek olduğu görülmektedir. Katılımcıların 249’u (%59.43) evli, 30’u (%7.16) nişanlı ve 140’i (%33.41) ise flört ilişkisi içindedir. Birliktelik türü açısından katılımcıların 54’ü (%12.89) görücü usülü, 255’i (%60.86)

aşk evliliği yapmış veya yapacaktır. 17 kişi (%4.06) ilköğretim, 64 kişi (%15.27) lise, 64 kişi (%15.27) Ön lisans, 215 kişi (%51.31) lisans ve 59 kişi (%14.08) lisansüstü eğitim düzeyine sahiptir.

5.2. Ölçeklere İlişkin Betimsel İstatistik Değerleri

Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutlarına ilişkin betimsel istatistik değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Değişkenler	<i>n</i>	<i>Ort</i>	<i>Ss</i>	<i>Min</i>	<i>Maks</i>	<i>Skewness</i>	<i>Kurtosis</i>
AYDÖ Toplam	419	21.76	6.37	5.00	34.00	-0.69	-0.31
EBÖ Toplam	419	135.57	17.12	79.00	189.00	0.08	0.40
Özerklik İhtiyacının Tatmini	419	14.91	2.59	5.00	20.00	-0.46	0.38
Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	419	11.57	3.52	4.00	20.00	0.25	-0.58
İlişkisel İhtiyacının Tatmini	419	15.99	2.15	8.00	20.00	-0.44	0.61
İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi	419	8.60	3.01	4.00	20.00	0.71	0.36
Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	419	15.79	2.54	7.00	20.00	-0.50	0.55
Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	419	9.66	3.05	4.00	19.00	0.47	-0.16

Not. AYDÖ: Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği, EBÖ: Evlilik Beklentisi Ölçeği, TPİTEÖ: Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği, Ss = Standart Sapma, Min: Minimum, Maks: Maksimum

5.3. Aşk Yaşam Doyumu, Evlilik Beklentisi ve Temel Psikolojik

İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Arasındaki İlişkilere Dair Bulgular

Katılımcıların Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutları puan ortalamaları arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Arasındaki İlişkiye Dair Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7
1. AYDÖ Toplam	-						
2. EBÖ Toplam	0.27**	-					
	Düşük						
3. Özerklik İhtiyacının Tatmini	0.40**	0.21**	-				
	Orta	Düşük					
4. Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	-0.31**	-0.04	-0.53**	-			
	Orta		Yüksek				
5. İlişkiselik İhtiyacının Tatmini	0.37**	0.21**	0.47**	-0.34**	-		
	Orta	Düşük	Orta	Orta			
6. İlişkiselik İhtiyacının Engellenmesi	-0.26**	-0.05	-0.39**	0.51**	-0.61**		
	Düşük		Orta	Yüksek	Yüksek		
7. Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	0.25**	0.11*	0.58**	-0.32**	0.38**		
	Düşük	Düşük	Yüksek	Orta	Orta		
8. Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	-0.24**	0.01	-0.48**	0.51**	-0.36**	-0.32**	0.49**
	Düşük		Orta	Yüksek	Orta	Orta	Orta

Not. * p<0.05, ** p<0.01 Düşük: Düşük düzey ilişki, Orta: Orta düzey ilişki, Yüksek: Yüksek düzey ilişki

Tablo 3 incelendiğinde AYDÖ ile EBÖ Toplam arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.27$, $p < 0.01$).

AYDÖ ile TPİTEÖ alt boyutları Özerklik İhtiyacının Tatmini ($r = 0.40$, $p < 0.01$), İlişkiselik İhtiyacının Tatmini ($r = 0.37$, $p < 0.01$) ve Yeterlilik İhtiyacının

Tatmini ($r = 0.25, p < 0.01$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

AYDÖ ile TPİTEÖ alt boyutları Özerklik İhtiyacının Engellenmesi ($r = -0.31, p < 0.01$), İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi ($r = -0.26, p < 0.01$) ve Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi ($r = -0.24, p < 0.01$) arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

EBÖ ile TPİTEÖ alt boyutları Özerklik İhtiyacının Tatmini ($r = 0.21, p < 0.01$), İlişkisel İhtiyacının Tatmini ($r = 0.21, p < 0.01$) ve Yeterlilik İhtiyacının Tatmini ($r = 0.11, p < 0.05$) arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmuştur.

Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ) ve Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutları puanlarının Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ) puanlarını yordayıp yordamadığını belirlemek için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. EBÖ ve TPİTEÖ Alt Boyutlarının AYDÖ Toplamı Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	B	SH	β	t	p	95.00% GA
(Sabit)	-1.70	4.32	0.00	-0.39	.694	[-10.19, 6.79]
EBÖ Toplam	0.07	0.02	0.18	4.01	< . 001	[0.03, 0.10]
Özerklik İhtiyacının Tatmini	0.51	0.15	0.21	3.35	< . 001	[0.21, 0.81]
Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	-0.22	0.10	-0.12	-2.15	. 032	[-0.43, -0.02]
İlişkisel İhtiyacının Tatmini	0.62	0.17	0.21	3.57	< . 001	[0.28, 0.97]
İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi	0.07	0.13	0.03	0.52	.600	[-0.19, 0.33]
Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	-0.05	0.16	-0.02	-0.29	.770	[-0.35, 0.26]
Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	-0.05	0.13	-0.03	-0.41	.681	[-0.32, 0.21]

Not. $F(7,411) = 18.67, p < .001, R^2 = .24$

Tablo 4 incelendiğinde, kurulan doğrusal regresyon modeli sonuçlarının istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($F(7,411) = 18.67, p < .001, R^2 = .24$). Bağımlı değişken olan AYDÖ Toplamındaki değişimin yaklaşık %24'ü modeldeki bağımsız değişkenler tarafından açıklanabilmektedir.

EBÖ Toplamının bağımlı değişken olan AYDÖ Toplamının anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($B = 0.07, t(411) = 4.01, p < .001$). Bu da ortalama olarak EBÖ'deki bir birimlik artışın AYDÖ'nün değerini 0.07 birim arttıracak olduğunu göstermektedir.

Özerklik İhtiyacının Tatmininin bağımlı değişken olan AYDÖ Toplamının anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($B = 0.51, t(411) = 3.35, p < .001$). Bu da ortalama olarak Özerklik İhtiyacının Tatminindeki bir birimlik artışın AYDÖ'nün değerini 0.51 birim arttıracak olduğunu göstermektedir.

Özerklik İhtiyacının Engellenmesinin bağımlı değişken olan AYDÖ Toplamının anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($B = -0.22, t(411) = -2.15, p = .032$). Bu da ortalama olarak Özerklik İhtiyacının Engellenmesindeki bir birimlik artışın AYDÖ'nün değerini 0.22 birim azaltacağını göstermektedir.

İlişkisel İhtiyacının Tatmininin bağımlı değişken olan AYDÖ Toplamının anlamlı yordayıcısı olduğu bulunmuştur ($B = 0.62, t(411) = 3.57, p < .001$). Bu da ortalama olarak İlişkisel İhtiyacının Tatminindeki bir birimlik artışın AYDÖ'nün değerini 0.62 birim arttıracak olduğunu göstermektedir.

5.4. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Yaşa göre katılımcıların Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Yaşa Göre Farklaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişkenler	18-36 (n = 321)		37-60 (n = 98)		t	p	Cohen's d
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
AYDÖ Toplam	21.91	6.56	21.27	5.67	0.88	.381	0.11
EBÖ Toplam	137.35	16.87	129.76	16.71	3.91	< .001	0.45
Özerklik İhtiyacının Tatmini	14.88	2.57	15.03	2.67	-0.52	.604	0.06
Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	11.45	3.53	11.94	3.45	-1.20	.231	0.14
İlişkisel İhtiyacının Tatmini	16.03	2.18	15.87	2.03	0.65	.517	0.08
İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi	8.51	3.04	8.87	2.91	-1.02	.309	0.12
Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	15.77	2.50	15.87	2.66	-0.33	.739	0.04
Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	9.52	3.09	10.12	2.88	-1.71	.089	0.20

Not. AYDÖ: Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği, EBÖ: Evlilik Beklentisi Ölçeği, TPİTEÖ: Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği

Tablo 5 incelendiğinde, yaşa göre katılımcıların EBÖ Toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur [$t(417) = 3.91, p < .001, d = 0.45$]. 18-36 yaş aralığındaki katılımcıların EBÖ Toplam puan ortalamasının (Ort. = 137.35, Ss = 16.87) 37-60 yaş aralığındakilerin puan ortalamasından (Ort. = 129.76, Ss = 16.71) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Yaşa göre katılımcıların AYDÖ Toplam, Özerklik İhtiyacının Tatmini, Özerklik İhtiyacının Engellenmesi, İlişkisel İhtiyacının Tatmini, İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi, Yeterlilik İhtiyacının Tatmini ve Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

5.5. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin Bulgular

Cinsiyete göre katılımcıların Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için bağımsız örneklem t-testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Kadın (n = 317)		Erkek (n = 102)		t	p	Cohen's d
	Ort.	Ss.	Ort.	Ss.			
AYDÖ Toplam	21.44	6.52	22.75	5.80	-1.80	.072	0.21
EBÖ Toplam	135.46	17.42	135.91	16.20	-0.23	.818	0.03
Özerklik İhtiyacının Tatmini	14.87	2.64	15.04	2.41	-0.57	.568	0.07
Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	11.45	3.56	11.92	3.39	-1.18	.241	0.14
İlişkisel İhtiyacının Tatmini	16.02	2.14	15.90	2.18	0.48	.633	0.05
İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi	8.52	3.00	8.83	3.04	-0.91	.362	0.10
Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	15.63	2.61	16.28	2.26	-2.26	.024	0.27
Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	9.79	3.10	9.27	2.86	1.48	.139	0.17

Not. AYDÖ: Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği, EBÖ: Evlilik Beklentisi Ölçeği, TPİTEÖ: Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği

Tablo 6 incelendiğinde, cinsiyete göre katılımcıların Yeterlilik İhtiyacının Tatmini puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur [$t(417) = -2.26, p = .024, d = 0.27$]. Erkek katılımcıların Yeterlilik İhtiyacının Tatmini puan ortalamasının (Ort. = 16.28, Ss = 2.26) kadınların puan

ortalamasından (Ort. = 15.63, Ss = 2.61) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Cinsiyete göre katılımcıların EBÖ Toplam, AYDÖ Toplam, Özerklik İhtiyacının Tatmini, Özerklik İhtiyacının Engellenmesi, İlişkisel İhtiyacının Tatmini, İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi ve Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

5.6. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Medeni duruma göre katılımcıların Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” yapılmıştır. Yapılan Analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
AYDÖ Toplam	Evli ^a	249	22.99	5.37	26.05	< .001	0.11	a>b c>b
	Flört ^b	140	18.86	7.27				
	Nişanlı ^c	30	25.07	4.31				
EBÖ Toplam	Evli ^a	249	133.20	18.02	14.93	< .001	0.07	c>a c>b
	Flört ^b	140	136.60	14.07				
	Nişanlı ^c	30	150.47	14.63				
Özerklik İhtiyacının Tatmini	Evli ^a	249	15.02	2.47	3.97	.020	0.02	c>b
	Flört ^b	140	14.51	2.84				
	Nişanlı ^c	30	15.87	1.93				
Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	Evli ^a	249	11.39	3.47	3.45	.033	0.02	b>c
	Flört ^b	140	12.11	3.60				
	Nişanlı ^c	30	10.50	3.24				
İlişkisel İhtiyacının Tatmini	Evli ^a	249	16.13	2.18	4.51	.012	0.02	a>b c>b
	Flört ^b	140	15.59	2.05				
	Nişanlı ^c	30	16.67	2.11				
İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi	Evli ^a	249	8.41	3.08	3.11	.045	0.01	b>c
	Flört ^b	140	9.08	2.75				
	Nişanlı ^c	30	7.90	3.33				
Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	Evli	249	16.01	2.36	2.76	.064	0.01	
	Flört	140	15.39	2.83				
	Nişanlı	30	15.87	2.34				
Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	Evli	249	9.48	2.97	1.19	.305	0.01	
	Flört	140	9.98	3.12				
	Nişanlı	30	9.70	3.31				

Tablo 7 incelendiğinde medeni duruma göre katılımcıların AYDÖ Toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 26.05, p < .001, \eta^2 = 0.11$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, evli ($Ort. = 22.99, Ss = 5.37$) ve nişanlı olan ($Ort. = 25.07, Ss = 4.31$) katılımcıların puan ortalaması flört ilişkisi olanların ortalamasından ($Ort. = 18.86, Ss = 7.27$) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

EBÖ Toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 14.93, p < .001, \eta^2 = 0.07$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, evli ($Ort. = 133.20, Ss = 118.02$) ve flört ilişkisi olan ($Ort. = 136.60, Ss = 14.07$) katılımcıların puan ortalaması

nişanlı olanların ortalamasından (Ort. = 150.47, Ss = 14.63) anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Özerklik İhtiyacının Tatmini puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 3.97, p = .020, \eta^2 = 0.02$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, nişanlı olan katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 15.87, Ss = 1.93) flört ilişkisi olanların ortalamasından (Ort. = 14.51, Ss = 2.84) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Özerklik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 3.45, p = .033, \eta^2 = 0.02$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, flört ilişkisi olan katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 15.87, Ss = 1.93) nişanlı olanların ortalamasından (Ort. = 14.51, Ss = 2.84) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

İlişkisel İhtiyacının Tatmini puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 4.51, p = .012, \eta^2 = 0.02$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, evli (Ort. = 16.13, Ss = 2.18) ve nişanlı olan (Ort. = 16.67, Ss = 2.11) katılımcıların puan ortalaması flört ilişkisi olanların ortalamasından (Ort. = 15.59, Ss = 2.05) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Özerklik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 3.11, p = .045, \eta^2 = 0.01$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, flört ilişkisi olan katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 9.08, Ss = 2.75) nişanlı olanların ortalamasından (Ort. = 7.90, Ss = 3.33) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Medeni duruma göre katılımcıların Yeterlilik İhtiyacının Tatmini ve Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

5.7. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Birliktelik Türüne Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Birliktelik türüne göre katılımcıların Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” yapılmıştır. Yapılan Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Birliktelik Türüne Göre Farklaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
AYDÖ Toplam	Görücü Usulü ^a	54	20.87	6.15	22.47	< .001	0.10	b>c b>a
	Aşk Evliliği ^b	255	23.27	5.58				
	Flört ^c	110	18.70	7.02				
EBÖ Toplam	Görücü Usulü	54	131.89	16.72	1.44	.238	0.01	
	Aşk Evliliği	255	136.13	18.31				
	Flört	110	136.08	14.10				
Özerklik İhtiyacının Tatmini	Görücü Usulü ^a	54	15.04	2.29	3.07	.048	0.01	b>c
	Aşk Evliliği ^b	255	15.11	2.49				
	Flört ^c	110	14.39	2.88				
Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	Görücü Usulü	54	11.28	3.04	1.19	.307	0.01	
	Aşk Evliliği	255	11.44	3.58				
	Flört	110	12.00	3.58				
İlişkisellik İhtiyacının Tatmini	Görücü Usulü ^a	54	15.81	2.22	4.52	.011	0.02	b>c
	Aşk Evliliği ^b	255	16.23	2.14				
	Flört ^c	110	15.52	2.04				
İlişkisellik İhtiyacının Engellenmesi	Görücü Usulü ^a	54	9.07	3.05	3.51	.031	0.02	c>b
	Aşk Evliliği ^b	255	8.29	3.13				
	Flört ^c	110	9.08	2.61				
Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	Görücü Usulü ^a	54	16.04	2.44	2.96	.053	0.01	
	Aşk Evliliği ^b	255	15.96	2.35				
	Flört ^c	110	15.29	2.93				
Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	Görücü Usulü ^a	54	9.81	2.58	0.91	.404	0.00	
	Aşk Evliliği ^b	255	9.51	3.11				
	Flört ^c	110	9.95	3.12				

Tablo 8 incelendiğinde medeni duruma göre katılımcıların AYDÖ Toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 22.47, p < .001, \eta^2 = 0.10$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, görücü usulü ($Ort. = 20.87, Ss = 6.15$) ve

flört ilişkisi olan (Ort. = 18.70, Ss = 7.02) katılımcıların puan ortalaması aşk evliliği olanların ortalamasından (Ort. = 23.27, Ss = 5.58) anlamlı düzeyde daha düşük bulunmuştur.

Özerklik İhtiyacının Tatmini puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 3.07, p = .048, \eta^2 = 0.01$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, aşk evliliği olan katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 15.11, Ss = 2.49) flört ilişkisi olanların ortalamasından (Ort. = 14.39, Ss = 2.88) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

İlişkisel İhtiyacının Tatmini puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 4.52, p = .011, \eta^2 = 0.02$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, aşk evliliği olan katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 16.23, Ss = 2.1) flört ilişkisi olanların ortalamasından (Ort. = 15.52, Ss = 2.04) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(2, 416) = 3.51, p = .031, \eta^2 = 0.02$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, flört ilişkisi olanların katılımcıların puan ortalaması (Ort. = 9.08, Ss = 2.61) aşk evliliği olanların ortalamasından (Ort. = 8.29, Ss = 3.13) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Birliktelik türüne göre katılımcıların EBÖ Toplam, Özerklik İhtiyacının Engellenmesi, Yeterlilik İhtiyacının Tatmini ve Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

5.8. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklaşmasına İlişkin Bulgular

Eğitim durumuna göre katılımcıların Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği (AYDÖ), Evlilik Beklentisi Ölçeği (EBÖ), Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve

Engellenmesi Ölçeği (TPİTEÖ) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark olup olmadığını tespit etmek için “tek yönlü varyans analizi (ANOVA)” yapılmıştır. Yapılan Analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. AYDÖ, EBÖ, TPİTEÖ Alt Boyutları Puan Ortalamalarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

		<i>n</i>	<i>Ort.</i>	<i>Ss</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	η^2	Fark
AYDÖ Toplam	Lise	64	20.80	6.34	1.84	.139	0.01	
	Ön Lisans	64	21.17	6.18				
	Lisans	215	21.68	6.56				
	Lisansüstü	59	23.31	5.65				
EBÖ Toplam	Lise ^a	64	136.08	16.85	3.56	.015	0.03	b>c b>d
	Ön Lisans ^b	64	141.44	17.43				
	Lisans ^c	215	134.57	17.01				
	Lisansüstü ^d	59	132.42	15.41				
Özerklik İhtiyacının Tatmini	Lise	64	14.39	2.64	2.29	.078	0.02	
	Ön Lisans	64	14.64	2.43				
	Lisans	215	14.84	2.73				
	Lisansüstü	59	15.56	2.08				
Özerklik İhtiyacının Engellenmesi	Lise ^a	64	11.62	3.38	3.67	.012	0.03	b>c b>d
	Ön Lisans ^b	64	12.67	3.63				
	Lisans ^c	215	11.36	3.50				
	Lisansüstü ^d	59	10.68	3.31				
İlişkisel İhtiyacının Tatmini	Lise	64	15.77	2.08	2.28	.078	0.02	
	Ön Lisans	64	15.56	2.34				
	Lisans	215	16.08	2.17				
	Lisansüstü	59	16.49	1.86				
İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi	Lise ^a	64	9.52	3.07	10.86	< .001	0.08	a>c a>d b>c b>d
	Ön Lisans ^b	64	9.75	3.19				
	Lisans ^c	215	8.18	2.84				
	Lisansüstü ^d	59	7.32	2.42				
Yeterlilik İhtiyacının Tatmini	Lise	64	15.31	2.83	1.69	.170	0.01	
	Ön Lisans	64	15.45	2.83				
	Lisans	215	15.86	2.47				
	Lisansüstü	59	16.20	2.10				
Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi	Lise ^a	64	10.28	2.99	9.15	< .001	0.06	a>d b>c b>d
	Ön Lisans ^b	64	11.02	3.48				
	Lisans ^c	215	9.22	2.85				
	Lisansüstü ^d	59	8.66	2.69				

Tablo 9 incelendiğinde eğitim duruma göre katılımcıların EBÖ Toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(3, 398) = 3.56, p = .015, \eta^2 = 0.03$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffe testi sonucuna göre, eğitim düzeyi ön lisans olanların puan

ortalaması (Ort. = 141.44, Ss = 17.43) lisans (Ort. = 134.57, Ss = 17.01) ve lisansüstü olanların puan ortalamasından (Ort. = 132.42, Ss = 15.41) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Özerklik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(3, 398) = 3.67, p = .012, \eta^2 = 0.03$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffé testi sonucuna göre, eğitim düzeyi ön lisans olanların puan ortalaması (Ort. = 12.67, Ss = 3.63) lisans (Ort. = 11.36, Ss = 3.50) ve lisansüstü olanların puan ortalamasından (Ort. = 10.68, Ss = 3.31) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

İlişkisel İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(3, 398) = 10.86, p < .001, \eta^2 = 0.08$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffé testi sonucuna göre, eğitim düzeyi lise olanların puan ortalaması (Ort. = 9.52, Ss = 3.07) lisans (Ort. = 8.18, Ss = 2.84) ve lisansüstü olanların puan ortalamasından (Ort. = 7.32, Ss = 2.42) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca eğitim düzeyi ön lisans olanların puan ortalaması (Ort. = 9.75, Ss = 3.19) lisans (Ort. = 8.18, Ss = 2.84) ve lisansüstü olanların puan ortalamasından (Ort. = 7.32, Ss = 2.42) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Yeterlilik İhtiyacının Engellenmesi puan ortalamaları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur ($F(3, 398) = 9.15, p < .001, \eta^2 = 0.06$). Farkın hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için yapılan çoklu karşılaştırma Scheffé testi sonucuna göre, eğitim düzeyi lise olanların puan ortalaması (Ort. = 10.28, Ss = 2.99) lisansüstü olanların puan ortalamasından (Ort. = 8.66, Ss = 2.69) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Ayrıca eğitim düzeyi ön lisans olanların puan ortalaması (Ort. = 11.02, Ss = 3.48) lisans (Ort. = 9.22, Ss = 2.85) ve lisansüstü olanların puan ortalamasından (Ort. = 8.66, Ss = 2.69) anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Eğitim durumuna göre katılımcıların AYDÖ Toplam, Özerklik İhtiyacının Tatmini, İlişkisel İhtiyacının Tatmini ve Yeterlilik İhtiyacının Tatmini puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p > 0.05$).

TARTIşMA

Bu bölümde; görücü usulü ve aşk evliliklerinde; aşk yaşam doyumu, evlilik beklentisi ve temel psikolojik ihtiyaçların tatmini arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amacıyla 419 katılımcı ile gerçekleştirdiğimiz çalışmamız sonucunda elde edilen sonuçlar, benzer çalışmalar eşliğinde tartışılmıştır.

Çalışmamız sonucunda aşk evliliği yapanların aşk doyumu puanlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. İlgili literatürde flört yoluyla ve görücü usulü yöntemiyle kurulan evlilik ile aşk doyum düzeylerini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle çalışma sonucumuzu ilişkisel tatmin üzerinden kıyasen evlilik uyum ve doyum düzeyleri ile kıyasladık. Korkut ve şendil (2008) tarafından anlaşarak ve görücü usulü evlenen kişilerle gerçekleştirilen çalışma sonucunda görücü usulü evlenenlerin evlilik uyumlarının daha düşük olduğu; anlaşarak evlenenlerin çift uyumlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır (şendil ve Korkut, 2008). Yıldız (2013) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ise flört yoluyla evlenenlerin evliliklerinden daha fazla doyum aldıkları tespit edilmiştir. Kaya (2017) tarafından kadın katılımcılar ile gerçekleştirilen çalışmada da benzer şekilde flört ederek evlenenlerin evlilik doyum düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışma sonucumuz literatür ile uyumludur.

Çalışmamız sonucunda nişanlı olan katılımcıların evlilik beklentilerinin evli katılımcılara göre daha yüksek olduğu görölmüştür. Akşemsettinoğlu (2020) Gaziantep ilinde romantik bir ilişki yaşamakta olan 268 kişi ile gerçekleştirdiği çalışma sonucunda çalışmamıza benzer şekilde nişanlı olanların evlilik beklentilerinin evli olanlara göre daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu alanda fazlaca sayıda çalışma olmamakla birlikte; Akşemsettinoğlu (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucu ile çalışma sonucumuz tutarlılık göstermektedir.

Çalışmamız sonucunda aşk doyumu ile temel psikolojik beklentiler arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Canbulat ve Çankaya (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öznel iyi oluş ve evlilikte doyum arasında pozitif ilişki tespit edilmiştir. Hüsrevoğlu (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada psikolojik iyi oluş ile evlilik doyumu arasında pozitif yönlü bir ilişki saptanmıştır; evlilik uyumu arttıkça psikolojik

iyi oluş düzeyi de yükselmektedir. Dünger Mutlu ve Can (2021) tarafından evli 227 kadın ve 168 erkek ile gerçekleştirilen çalışmada; evli bireylerde aşk tutumlarının ve evlilik uyumunun, psikolojik iyi oluş düzeyine etkisi olup olmadığını incelenmiştir. Çalışma sonucunda çalışmamıza benzer şekilde evlilik uyumunun psikolojik iyi oluş üzerinden olumlu etkisinin olduğu saptanmıştır (Dünger Mutlu ve Can, 2021). Benzer bir sonuca da Akdağ (2014) ulaşmıştır; çalışmasında evlilik doyumunun psikolojik iyi oluşu etkilediğini tespit etmiştir (Akdağ, 2014). Tülek (2011) çalışmasında evlilik doyumu ile öznel iyi olma düzeyleri arasında ilişki tespit ederken; Çelik ve Tümkaya (2012) ise yaşam doyumu ve evlilik uyumları arasında ilişki saptamışlardır. Çalışma sonucumuz literatür ile uyumludur.

Çalışmamız sonucunda aşk doyumunun yaşa göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Yıldız (2013), Sancaktar (2016), Öner (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda yaş değişkeninin evlilik doyumları özelinde fark yaratmadığı tespit edilmiştir. Ökten (2016) ve Ulutaş (2018) ise yaş değişkeni ile ilişki doyumu arasında ilişki olmadığını saptamışlardır. Her ne kadar ilgili literatürde çalışma sonucumuz ile örtüşen çalışmalar olsa da farklı sonuçlar içeren çalışmalar da vardır. Örneğin; Yalçın (2014) tarafından Karaman’da 103 evli kadının katılımı ile gerçekleştirilen çalışmanın sonucunda 41 ve üzeri yaş grubundakilerin evlilik uyumlarının, 21-30 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Yalçın, 2014). Tuzcu (2017) çalışmasında yaş arttıkça evlilik doyumunun azaldığını; Taşköprü (2013) ise gençlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğunu saptamıştır.

Çalışmamız sonucunda aşk doyumunun eğitim seviyesine göre farklılık göstermediği saptanmıştır. Şendil ve Korkut (2008) tarafından İstanbul’da yaşayan 171 kişinin katılımı ile gerçekleştirilen çalışmada; ilkökul düzeyinde eğitime sahip olan bireylerin, ortaokul eğitime sahip bireylere kıyasla daha fazla evlilik çatışması yaşadıkları ve daha düşük seviyede çift tatmini elde ettikleri tespit edilmiştir. Erbil ve Hazer (2018) çalışmalarında artan eğitim seviyesine bağlı olarak evlilik uyumlarının da arttığını saptamışlardır. Eğitim seviyesi ile ilişki tatmini arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar ile birlikte bizim çalışma sonucumuz gibi böyle bir ilişkinin olmadığını saptayan çalışmalar da bulunmaktadır. Çelik ve Tümkaya (2012) ve Uzel (2015) çalışmalarında eğitim ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olmadığını saptamışlardır.

Çalışmamız sonucunda evlilik beklentisinin yaşa göre değişiklik göstermediği saptanmıştır. Tunç (2019) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada, evlilik beklentisinin yaş değişkenine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Sorgüven (2022).

İstanbul’da yaşayan 20-40 yaş arası evli veya romantik bir ilişki sürdürmekte olan 170 kadın ve 112 erkek, toplam 282 kişi ile gerçekleştirilen çalışmada ise 20-30 yaş arası grubun evlilik beklentilerinin 30-40 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmamız sonucunda aşk doyumunun ve evlilik beklentisinin cinsiyete göre değişkenlik göstermediği tespit edilmiştir. Tuzcu (2017), Kabasakal ve Soylu (2016), Taşköprü (2013), ve Sancaktar (2016) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da kadın ve erkek katılımcılar arasında evlilik doyumu açısından fark olmadığı tespit edilmiştir. Çalışma sonucumuz literatür ile tutarlılık göstermektedir.

Çalışmamız sonucunda eğitim düzeyinin evlilik beklentisi üzerinde farklılık yaratmadığı tespit edilmiştir. Selen (2020) çalışmasında cinsiyet değişkeninden bağımsız olarak incelendiğinde çalışmaya katılan kişilerin öğrenim durumlarımız evlilik beklentileri üzerinde etkisi olmadığını saptamıştır (Selen, 2020). Dur (2020) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bireylerin eğitim düzeylerinin evlilik beklentisi üzerinde etkisinin olmadığı görüşmüştür (Dur, 2020). Çalışma sonucumuz literatür ile tutarlılık göstermektedir.

Çalışmamız sonucunda temel psikolojik ihtiyaçların tatmini ile birliktelik değişkeni arasında bir ilişki saptanmamıştır. Kuzu (2017) tarafından gerçekleştirilen 50 kadın, 50 erkek ile gerçekleştirilen çalışmada; flört sonrası evlenen bireylerin dışa dönüklük ölçeğinden aldıkları puanların evliliğini görücü usulü olarak yapmış olan bireylere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır (Kuzu, 2017). Çalışmamız bu çalışma ile tutarlı bir sonuç ortaya koymamıştır.

Genel olarak önerilerimize bakacak olursak; toplumda evlilik türleri ile ilgili literatüre daha çok katkı sağlayacak çalışmalar yapılmalıdır. Bu alanda evlilik uyumu ve evlilik doyumu farklı kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Evlilik uyumu ve evlilik doyumunun karıştırılması bu alanda yapılan çalışmaların eksik kaldığı

göstermiştir. Nitekim aşk doyumu ve evlilik doyumu ile ilgili çalışmalar da oldukça azdır ve bu alanda birbiri ile karıştırılan kavramlar söz konusu olmuştur. Evlilik beklentisi kavramını ele aldığımızda ise evlilik hazırlığında olan nişanlı bireylerin evlilik beklentisi oranları literatürümüzle doğru orantılı olmuştur. Yapılan diğer çalışmalarda temel psikolojik tatmin ile evlilik doyumu arasında ilişkilerin olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle psikolojik iyi oluş hali, evlilik olgunluğu, ruh sağlığının en az beden sağlığı kadar önemli oluşu toplum tarafından bilinçli hale getirilmelidir. Aksi takdirde sağlıklı ilişkiler yürüten evli bireyler, sağlıklı toplum inşa etmede önemli role sahip olmalıdır. Yapılacak araştırmalarda temel psikolojik tatmin kavramı üzerinde durulması, nitel ve nicel araştırmalar yürütülmesi daha detaylı sonuçlara ulaşabileceğimizi düşündürmektedir. Örneklem grubuna değinecek olursak, kadınların bu gibi çalışmalara daha çok önem verdiği görülmüştür. Bu nedenle yalnızca erkek popülasyonunun dahil olduğu, evlilik türleri ile ilgili çalışmaların yapılmasının literatüre katkı sağlayacağı önerilmiştir. Demografik değişkenlere ekonomik durum, daha önce psikolojik tedavi süreci alma değişkeni ve teknolojinin getirdiği yansımalar da eklenerek çalışmalar yapılabilir.

SONUÇ

Evlilik, farklı istek ve ihtiyaçları olan, aynı evde yaşayan ve hayatlarını paylaşan, çocuk sahibi olan ve çocuk yetiştiren iki farklı insanın resmi birlikteliği olarak tanımlanmaktadır. Evlilik koşullandırması ile yakından ilgili bir kavram olan evlilik doyumu, evlilikte kişinin ihtiyaçlarının karşılandığı algısına dayanmaktadır. Toplumun yapısını oluşturan temel birim olan ailenin oluşumunda tüm kültürlerin kabul ettiği evliliğin ömür boyu sürmesi arzu edilir. Evlilik ilişkisinde bireyler arasındaki bu sürekliliği ve uyumu sağlamak için eşlerin uygun kişiliklere sahip olmaları, eşler arası uyum, yakın gruplardan olmaları, saygı, sevgi, karşılıklı anlayış ve problem çözme becerilerine sahip olmaları oldukça önemlidir. Eşler arası denklik, eşlerin ekonomik ve kültürel düzeyleri açısından birbirlerine uygun olmaları ve birbirlerini anlayabilmeleri anlamına gelmektedir. Sağlıklı bir evliliği sürdürmek ve hedeflenen evlilik uyumunu sağlamak için farklı sosyal ve kültürel sınıflardan bireylerin bazı riskleri vardır. Bu aşamada kişinin kendini tanıması, kendini geliştirmesi ve gözlemlemesi önemli görülmektedir. Bu değişkenlerin bireyin evlilik ilişkisinden doyumunu etkilediği düşünülmektedir.

Evlilikte doyum, ilişkide mutluluğu, ilişkiye bağlılığı, kocaya güveni, anlaşmazlık oranını azaltmayı, koca için yıkıcı davranışlarda bulunmamayı, onu korumayı ve onun mutluluğu için çabalamayı gerektirir. Evlilik doyumu yüksek olan çiftler; Eşlerini takdir etmek ve ödüllendirmek, eşleriyle ortak yaşam alanları yaratmaya çalışmak, günlük olayları ve anıları onlarla paylaşmak, yaptıkları ya da yaptıkları için eşlerini takdir etmek, eşlerine varlıklarını ve değerlerini onlara sözlü ya da sözlü olarak hissettirmektir. Evlilik doyumunun yüksek olduğu bir evliliğin ön koşullarından biri de iyi iletişim kurabilmektir. İletişim, eşlerin birbirlerine açılma, birlikte olma ve fikir alışverişinde bulunma davranışları evlilik hayatının kalitesini belirler. Eşler arasındaki iletişim sorunlarını çözmeden uyumlu bir evliliği sürdürmek çok zordur. Bireyler arasında var olan ilişkinin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesini sağlayan birçok beceri vardır. Bu becerilerden biri de empatidir. Empatinin rolü, ilişkilerdeki çatışmaları azaltmada çok önemli görülmektedir. Günümüzde akıllı telefonlar ve bilgisayarlar aracılığıyla ulaşılabilen internet tabanlı sosyal medyanın kullanımı, eşler arasındaki sağlıklı ilişkileri olumsuz yönde etkileyebilecek birçok motive ediciden biridir.

Analiz sonuçlarına göre aşk doyumu, evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Analiz sonuçlarına göre aşk doyumu, evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir. Dillion (2005) yapmış olduğu araştırmada evlilik beklentisinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Yapılan araştırma, tezin bulgusunu destekler niteliktedir.

Analiz sonuçlarına göre aşk doyumu, evlilik beklentisi medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlara göre nişanlıların puanları diğerlerine göre daha yüksektir. Özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi medeni duruma göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

Analiz sonuçlarına göre aşk doyumu birliktelik türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlara göre aşk evliliği yapanların puanları diğerlerine göre daha yüksektir. Evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi, yeterlilik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının engellenmesi birliktelik türüne göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Analiz sonuçlarına göre ilişkisellik ihtiyacının engellenmesi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Ortalama puanlara göre ilköğretim mezunlarının puanları diğerlerine göre daha yüksektir. Analiz sonuçlarına göre yeterlilik ihtiyacının engellenmesi eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir.

Analiz sonuçlarına göre aşk doyumu, evlilik beklentisi, özerklik ihtiyacının tatmini, özerklik ihtiyacının engellenmesi, ilişkisellik ihtiyacının tatmini, yeterlilik ihtiyacının tatmini eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. N. (2015). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. *Psychology Press*.
- Akdağ, F. (2014). *Evli bireylerde psikolojik iyi oluşun kök aile ile ilişkiler, benlik saygısı ve evlilik doyumu açısından yordanması*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Akşemsettinoglu, S. (2020), *Romantik ilişki yaşayan bireylerin çocukluk dönemi örselenme yaşantıları, ilişki doyumu ve evlilik beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Annaberdiyev, D. (2006), *Türkiye’de eğitim gören Türk cumhuriyetleri ve Türk üniversite öğrencilerinin psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bayraktar, G. Kuru, E. (2007), Güreş Hakemlerinin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının İncelenmesi. *Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*. 1, 27-39.
- Bener, Ö., Günay, G. (2013), Gençlerin Evlilik Ve Aile Yaşamına İlişkin Tutumları. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1, 1-16.
- Blagojevic, M. (1989), The attitudes of young people towards marriage: From the change of substance to the change of form. *Marriage & Family Review*, 14(1-2), 217-238.
- Brown, R. A. (1994). Romantic love and the spouse selection criteria of male and female Korean college students. *The Journal of Social Psychology*, 134(2), 183-189.
- Canbulat, N., Çankaya, Z. C. (2014), Evli bireylerin öznel iyi olma düzeylerinin yordanması. *Ege Eğitim Dergisi*, 15(2), 556-576.

- Cassepp-Borges, V., Teodoro, M. L. (2007), Propriedades psicométricas da versão brasileira da Escala Triangular do Amor de Sternberg. *Psicologia: Reflexão e Crítica*, 20, 513-522.
- Ceylan, F. G., (1994). *Üniversite Öğrencilerinin Eş Seçimindeki Tercih ve Beklentileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas, Türkiye.
- Curun, F. (2006), *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çelik M., İnanç B.Y. (2009), Evlilik Doyum Ölçeği Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 247-269.
- Çelik, M. (2006), *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çelik, M., Tümkay, S. (2012). Öğretim Elemanlarının Evlilik Uyumu Ve Yaşam Doyumlarının İş Değişkenleri İle İlişkisi, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (Kefad), 2012, Cilt: 13,. (2021). *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*.
- Çimen, Ş. E. (2007). *Görücü usulü ve anlaşılarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demir, Y. (2015). Uzun Evlilikler: Bir Yastıkta Kırk yıl. *Journal of International Social Research*, 8(36), 636-636.
- Diener, E., Gohm, C. L., Suh, E., & Oishi, S. (2000). Similarity of the relations between marital status and subjective well-being across cultures. *Journal of cross-cultural psychology*, 31(4), 419-436.

- Dur, C. (2020). *Evli Bireylerde Eşe Kendini Açma Ve Eş Tükenmişliği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erbil, D. D., & Hazer, O. (2018). Çalışan bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi. *International journal of eurasian education and culture*, 3(5), 99-116.
- Erdoğan, S. (2007). *Evlilik Uyumu ile Psikiyatrik Rahatsızlıklar, Bağlanma Stilleri ve Mizaç ve Karakter Özellikleri Arasındaki*. Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye.
- Foster, F. L. B. (2007). *Premarital preparation and marital satisfaction: What Utah individuals are doing to prepare for marriage and how premarital preparation can enhance marital satisfaction*. Utah State University.
- Gülyüksel Akdağ, F. (2015). Evli Bireylerde Psikolojik İyi Oluşun Oranması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(3).
- Gürhan, N. (2010). Toplumsal Cinsiyet ve Din. *e-Şarkiyat İlmi Araştırmaları Dergisi/ Journal of Oriental Scientific Research* (58-80).
- Harrington, C. M. (1998). *A comparative evaluation of the effectiveness of two marriage preparation programs: A look at the importance of communication skill training*. Lehigh University.
- Havighurst, R. J. (1972). *Developmental tasks and education*. New York: David McKay.
- Hawkins, D. N., & Booth, A. (2005). Unhappily ever after: Effects of long-term, low-quality marriages on well-being. *Social Forces*, 84(1), 451-471.
- Houser, A. (2009). *Evli Bireylerin Sahip Oldukları İletişim Çatışması Türü, Romantik Kıskançlık ve Duygusal Zeka Düzeylerinin Evlilik Doyumları Üzerine Etkisi (Unpublished doctoral dissertation)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

- Hüsrevoğlu, M. (2019). *Psikolojik İyi Oluş İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi.
- Jones, G. D., & Nelson, E. S. (1996). Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes. *Journal of Divorce and Remarriage*, 26, 171-189.
- Kabasakal, Z., Soylu, Y. (2016). Evli Bireylerin Evlilik Doyumunun Cinsiyet Ve Eş Desteğine Göre İncelenmesi. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2003). *Yeni insan ve insanlar*. İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalkan M., Yalçın İ., ve Hamamcı Z., (2015). *Evlilik Öncesi Psikolojik Danışma*, Anı Yayıncılık, Ankara.
- Kaya, N. (2017). *Kırsal ve kentsel alanda yaşayan evli kadınların evlilik uyumu, evlilik doyumu ve ilişkilerde mutluluk düzeylerinin karşılaştırılması ve incelenmesi*. İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul.
- Kesici, Ş., Ö. Üre, Bozgeyikli, H., Sünbül, A.M., (2003). Temel psikolojik ihtiyaçlar ölçeğinin geçerlik ve güvenirliği, *VII. Ulusal PDR Kongresi Bildiri Özetleri Kitabı*, Malatya.
- Koca, D. A. Ve Yüksel, M. Y. (2017). Bir aile eğitim programının evli annelerin evlilik doyumu, evlilikte sorun çözme becerisi ve psikolojik iyi oluşuna etkisi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 3(1) , 1-19
- Kublay, D. ve Oktan, V., (2015). Evlilik uyumu: değer tercihleri ve öznel mutluluk açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 5 (44), 25-35.
- Kuzu, A. (2017). *Evlilik Uyumu İle Kişilik Özellikleri Ve Mizaç Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Gelişim Üniversitesi.

- Moss, B. F., & Schwebel, A. I. (1993). Defining intimacy in romantic
- Mutlu, D. D., Can, F. Y. (2021). Evli Bireylerde Evlilik Uyumu Ve Aşk Tutumunun Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Etkisi. *International Journal Of Economics Administrative And Social Sciences*, 4(1), 99-117.
- Neto, F., (2005). The Satisfaction With Love Life Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 38(1), 2-13.
- Ökten, M. (2016). *Modeling the relationship among romantic jealousy and relationship satisfaction: the mediator roles of rumination, co-rumination and self-compassion* (Unpublished doctoral dissertation). (Master's thesis, Middle East Technical University), Ankara.
- Öner, F. (2016). *Görücü usulü ve flört yoluyla evlenen kadınların, evlilik doyumlarının ve aşka dair tutumlarının karşılaştırılması* (yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi.
- Özsoysal, S. ve Bağ, A. U. ve Aysan, F. (2016). Evlilik beklentisi ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mersin Ünv. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 119-128.
- relationships. *Family relations*, 31-37.
- Ryan, R. M. & Deci, E. L. (2000). The " what" and " why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268.
- Sancaktar, N. (2016). *Yeni Evlenen Ve Uzun Süredir Evli Olan Çiftlerin Evlilikte Problem Çözme Becerisi Düzeylerinin Öznel İyi Oluş Ve Evlilik Doyumu Düzeyleri İle İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Selen, B. (2020). *Genç Yetişkin Bireylerin Kişilik Ve Mizaç Özellikleri İle Evlilik Beklentisi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

- Sığırcı, A. (2010), *Evli Bireylerde Bağlanma Biçimleri Ve Evliliğe Dair İnançların Evlilik Doyumu İle İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Sokolski, D. M., & Hendrick, S. S. (1999). Fostering Marital Satisfaction. *Family Therapy: The Journal of the California Graduate School of Family Psychology*, 26(1).
- Sorgüven, S. (2022). *Genç Çiftlerde Evlilik Beklentisi İle Eş Tükenmişliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Bahçeşehir Üniversitesi.
- Sternberg, R. J. (1986). *A Triangular Theory of Love*. *Psychological Review*, 93, 119-135
- Süleymanov, A. (2010). Çağdaş Türk Toplumlarında Aile Ve Evlilik İlişkileri . *Journal of Social Policy Conferences* , 0 (58) , 197-216 .
- Symons, D. (1979). *The Evolution of Human Sexuality*. New York: Oxford University Press.
- Şendil, G., Korkut, Y. (2008). Evli Çiftlerdeki Çift Uyumu Ve Evlilik Çatışmasının Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28 (0),15-34.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.
- Tarhan, N. (2007). *Evlilik psikolojisi*. İstanbul: Timaş Yayınları
- Tarhan, N. (2016), *Mutlu Evlilik Psikolojisi*. 20. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Taşköprü, M (2013), *Evlilik Doyumu İle Problem Çözme Becerileri, Stresle Başa Çıkma Ve Evlilik Süresi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Terzi, S. ve Özbay, Y. (2016). Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmaları ölçeğinin geliştirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(13), 169-185.
- Terzi, S. ve Özbay, Y. (2016). Romantik ilişkilerde bağlanma yaralanmaları ölçeğinin geliştirilmesi. *21. Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(13), 169-185.
- Thorthon, A., & Freedman, D. (1982). Changing attitudes toward marriage and single life. *Family Planning Perspectives*, 14(6), 297-303.
- Thorthon, A., & Freedman, D. (1982). Changing attitudes toward marriage and single life. *Family Planning Perspectives*, 14(6), 297-303.
- Tunç, S. (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Aile Aidiyeti, Evlilik Beklentileri Ve Evlilik Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tuzcu, A. (2017). *Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tülek, N. (2011). *Evli Bireylerin Öznel İyi Olma Düzeylerinin Yordanması*. Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Türk S. (2013). *Akademisyenlerin Temel Psikolojik İhtiyaçlarının ve Temel Doyum Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Türk, E. G., & Yıldız, A. D. (2017). Aşk biçemleri, ilişki doyumu ve yalnızlık: Üniversite öğrencileri üzerine bir çalışma. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 7(48).
- Uçak, D. (2015). *Evli çiftlerin kişilik özelliklerinin evlilik doyumu ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep

- Ulutaş, E. (2018). *Üniversite Öğrencilerinde Romantik İlişki Doyumu İle Kişilik Özellikleri Ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Uzel, A. (2015). *Evlilik İlişkisi İçerisinde Çiftler Arasında Cinsel Doyumun, Evlilik Uyumu Ve Benlik Saygısı Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Vaughn, M.j., & Baier, M.E. (1999). Reliability and validity of relationship assesment scale. *American Journal of Family Theraphy*, 27, 137-148
- Waller, M. R. ve McLanahan, S.S., 2005. “His” and “her” marriage expectations: Determinants and consequences. *Journal of Marriage and Family*. 67 (1), pp. 53- 67
- Willoughby, B. J. 2010. Marital attitude trajectories across adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*. 39 (11), pp. 1305-131
- Yalçın Hatice, Evlilik Uyumu İle Sosyodemografik Özellikler Arasındaki İlişki. *Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal Of Research İn Educationandteaching Şubat 2014, Cilt:3 Sayı:1 Makale No: 24*.
- Yarkin E. (2013). *Temel Psikolojik İhtiyaçların Karşılama Düzeyinin İlişki Doyum Ve Yaşam Doyum Düzeyine Katkısının İncelenmesi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul*.
- Yıldırım İ, (1992). *Evli bireylerin evlilik uyum düzeylerini etkileyen bazı etmenler*, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Yıldız, A. (2013). *Anne Baba Tutumları İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Fatih Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü,İstanbul.
- Yılmaz A, (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47): 1-24.

EKLER

Ek-1. Sosyodemografik Bilgi Formu

Bu araştırma Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisansı kapsamında alınan Yüksek Lisans Tez Çalışması için yapılmaktadır. Değerli katılımcı , sizi İstanbul Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı öğrencisi EFSUN ANLAYAN tarafından Pskiyatrist Dr. MEHMET KEREM DOKSAT danışmanlığında tez çalışması kapsamında yürütülen görücü usulü ve aşk evliliklerinde aşk yaşam doyumu, evlilik beklentisi ve temel psikolojik ihtiyaçların tatminleri arasındaki ilişki başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanıp tek katılım şartı 18 yaş üzeri ve evlilikle ilgili herhangi bir fikri olmaktır. Aşağıda yer alan kısımları doğru ve eksiksiz tamamlayınız. Elde edilen bu bilgiler sadece bilimsel amaçla kullanılacaktır. Katılımınızdan dolayı teşekkür ederim.

1. Cinsiyetiniz :

() Kadın

() Erkek

2. Yaşınız:

18-36()

37-60()

3. Medeni Durum :

Evli ()

Nişanlı ()

Flörtü var ()

4. Evli veya nişanlı iseniz birlikteliğinizin türü nedir ?

Görücü ulusü ()

Flört- Aşk evliliği ()

5. Eğitim seviyeniz ?

İlkokul ()

Ortaokul ()

Lise ()

Ön Lisans ()

Lisans ()

Yüksek Lisans – Doktora ()

Ek-2. Temel Psikolojik İhtiyaçların Tatmini ve Engellenmesi Ölçeği

	1	2	3	4	5
	Tamamen yanlış				Tamamen doğru
1. Üstlendiğim işlerde seçim yapabildiğimi ve özgür olduğumu hissediyorum.	2	3	4	5	1
2. Yaptığım pek çok şeyi yapmak zorundaymışım gibi hissediyorum.	3	4	5	1	2
3. Önemsediğim insanların da beni önemseddiğini hissediyorum.	4	5	1	2	3
4. Ait olmak istediğim gruptan dışlanmış olduğumu hissediyorum.	3	4	5	1	2
5. İşleri iyi yapabileceğim konusunda kendimden emin olduğumu hissediyorum.	2	3	4	5	1
6. İşleri iyi yapıp yapamayacağım konusunda ciddi şüphelerim var.	3	4	5	1	2
7. Kararlarımın, isteklerimi iyi bir şekilde yansıttığını hissediyorum.	3	4	5	1	2
8. Yapmayı tercih etmeyeceğim birçok şeye mecbur bırakıldığımı hissediyorum.	2	3	4	5	1
9. Önemsediğim ve önemsendiğim insanlarla iletişim içinde olduğumu hissediyorum.	3	4	5	1	2
10. Benim için önemli olan insanların bana karşı soğuk ve mesafeli olduğunu hissediyorum.	2	3	4	5	1

11. Yaptığım işlerde kendimi becerikli hissediyorum. 1 2 3 4
5
12. Ortaya koyduğum birçok performansa dair hayal kırıklığı hissediyorum. 1
2 3 4 5
13. Seçimlerimin, beni iyi bir şekilde yansıttığını hissediyorum. 1 2 3
4 5
14. Çok fazla şey yapma konusunda üzerimde baskı hissediyorum. 1 2
3 4 5
15. Benim için önemli olan kişilere yakın ve bağlı olduğumu hissediyorum. 1
2 3 4 5
16. Birlikte zaman geçirdiğim insanların benden hoşlanmadıklarına dair bir
1 2 3 4 5 izlenimim var.
17. Hedeflerime ulaşmak için yeterli olduğumu hissediyorum. 1 2 3
4 5
18. Yeteneklerim konusunda kendime güvenmediğimi hissediyorum. 1 2
3 4 5
19. Gerçekten ilgimi çeken şeyleri yaptığımı hissediyorum. 1 2 3
4 5
20. Günlük aktivitelerimin bir yükümlülükler silsilesi olduğunu hissediyorum. 1
2 3 4 5
21. Birlikte zaman geçirdiğim insanlara karşı samimi duygular hissediyorum. 1
2 3 4 5
22. Sahip olduğum ilişkilerin yüzeysel olduğunu hissediyorum. 1 2 3
4 5
23. Zor görevleri başarıyla tamamlayabileceğimi hissediyorum. 1 2 3
4 5
24. Yaptığım hatalardan dolayı kendimi başarısız hissediyorum. 1 2 3
4 5

Ek-3. Aşk Yaşam Doyumu Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Bazen Katılmıyorum	Kararsızım	Bazen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Aşk hayatım çoğu yönden istediğim gibi.	1	2	3	4	5	6	7
2	Aşk hayatımda yaşadıklarım mükemmeldir.	1	2	3	4	5	6	7
3	Aşk hayatımdan memnunum.	1	2	3	4	5	6	7
4	Şu ana kadar aşk hayatımda istediğim önemli şeyleri elde ettim.	1	2	3	4	5	6	7
5	Aşk hayatım sona ererse bu beni hiç etkilemez.	1	2	3	4	5	6	7

Ek-4. Evlilik Beklentisi Ölçeği

	Tamamen Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta	Nötrüm	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1- Evliliğim yaşadığım tüm diğer yakın ilişkilerden daha yoğun olacak.						
2- EĞim ve ben cinselliğe eğit şekilde önem vereceğiz.						
3- Ben ve eĞim benzer temizlik alışkanlıklarına sahip olacağız.						
4- Gelirlerimizi düzenli bir şekilde korumak zor olacak.						
5- Birbirimizden yardım istemek bir sorun oluşturmayacak.						
6- EĞim oldukça çekici biri olacak.						
7. Her ikimizin de yapacağı belli bağlı ev işleri olacak.						
8- Yalnız başına geçirilen zaman birlikte geçirilen zaman kadar önemli olmayacak.						
9- Romantik aşkın sürdürülmesi mutlu evliliğimiz için anahtar unsur olacaktır.						
10- EĞim ve ben aynı zamanda çocuk sahibi olmak isteyeceğiz.						

	Tamamen Katılmıyor	Katılmıyor	Nötrüm	Katılıyor	Tamamen Katılıyor
11- Eğer iÇimde terfi edersem ve bağka bir Ğehre tağınmamız gerekirse eğim benimle birlikte gelmeye kesinlikle gönüllü olacaktır.					
12- Evlilikteki doyumumuz cinsel hayatımızın yansıması olacaktır.					
13-EĞim çok güçlü bir mizah duygusuna sahip olacak.					
14- Her ikimiz de gerekirse evlilik danışmanına gitme konusunda gönüllü olacağız.					
15- EĞim ve ben birbirimize karĐı oldukça Ğefkatli olacağız.					
16- Çocuk sahibi olmak her ikimizin de evlilik doyumunu geliğtirecek.					
17- EĞim ne istediğimi ve neyle mutlu olacağımı içgüdüsel olarak bilecek.					
18- EĞim beni anlama konusunda sorun yağayacak.					
19- EĞimin vücudunun bozulması benim için sorun olmaz.					
20- EĞim hayatımı Ğenlendirecek.					
21- EĞim beni her zaman dinleyecek.					
22-EĞimin eksik yanlarını göstererek onu değiğtirebileceğim.					
23- Birbirimize öfkeleneyeğiz.					

	Tamamen Katılmıyor	Katılmıyor um	Nötrüm	Katılıyor	Tamamen Katılıyor
24- Cinsellik her zaman heyecan verici olacak.					
25-Her zaman duygularımızı açıkça ifade edebileceğiz.					
26-Eğim ve ben tatillerimizi hangimizin ailesiyle birlikte geçireceğimiz konusunda aynı görüşte olacağız.					
27-Kararlarımızı her zaman birlikte alacağız.					
28-Eğimin sadakatiyle ilgili kuşku duyacağım.					
29-Tüm kavgalarımız hızlı bir şekilde çözümlenecek.					
30-Eğim evlilik yıldönümü gibi önemli tarihleri unutacak.					
31-Eğim otomatik olarak ailemdeki kişileri sevecek.					
32-Ev işlerini eşit bir şekilde paylaşacağız.					
33-Eğim kararlarını alırken her zaman bana danışacak.					
34-Her zaman aşırı duygusal yakınlığımız olacak.					
35-Eğim ve ben çok fazla tartışacağız.					
36-Eğim ve ben yemeklerimizi her zaman birlikte yiyeceğiz.					
37-Benzer ilgilerimizin tümünü paylaşacağız.					
38-Kayınlarım ile geçinmem zor olacak.					

	Tamamen Katılmıyor	Katılmıyor um	Nötrüm	Katılıyor	Tamamen Katılıyor
39-Eğer eÇime kendisiyle ilgili bazı Çeyleri değiÇtirmesini söylersem benimle aynı fikirde olacak.					
40-EÇim karÇı cinsten birisini asla çekici bulmayacak.					

